

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra policejních činností

Obecní policie – prevence kriminality

Bakalářská práce

Municipal police – crime prevention

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

pplk. Mgr. Renata Jamelská

AUTOR PRÁCE

Noemi Tóthová

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 23. 2. 2024

Noemi Tóthová

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí mé závěrečné práce pplk. Mgr. Renatě Jamelské za všestrannou pomoc, množství cenných a inspirativních rad, podnětů, doporučení, připomínek a zároveň za velkou trpělivost a obdivuhodnou ochotu při konzultacích poskytnutých ke zpracování této bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá tématem Obecní policie – prevence kriminality a je rozdělena do čtyř kapitol. V teoretické části jsou popsány základní pojmy: obecní policie, kriminalita a prevence kriminality. První kapitola definuje obecní policii a její legislativní rámec. Druhá kapitola se zaměřuje na kriminalitu, její historii a druhy kriminality. Třetí kapitola se věnuje prevenci s důrazem na prevenci kriminality. V této kapitole jsou také popisovány preventivní programy na základních školách v Plzeňském kraji. Poslední, čtvrtá kapitola – empirická část bakalářské práce – popisuje a vyhodnocuje dotazníkové šetření, které bylo realizováno na základní škole během preventivního programu Policie ČR na téma právní odpovědnost. Výsledky dotazníkového šetření a doporučení pro praxi uzavírají bakalářskou práci.

Klíčová slova

Obecní policie * Zákon * Kriminalita * Pachatel * Prevence *
Preventivní programy * Asistent prevence

Annotation

This bachelor's thesis deals with the topic Municipal police – crime prevention and is divided into four chapters. In the theoretical part, basic concepts are described: municipal police, crime, and crime prevention. The first chapter defines the municipal police and its legislative framework. The second chapter focuses on crime, its history, and types of crime. The third chapter is devoted to prevention with an emphasis on crime prevention. This chapter also describes preventive programs at primary schools in the Pilsen region. The last, fourth chapter – the empirical part of the bachelor's thesis – describes and evaluates a questionnaire survey that was carried out at an elementary school during the preventive program of the Czech Republic Police on the topic of legal responsibility. This bachelor's thesis is concluded by questionnaire survey results, and some practice recommendations.

Key words

Municipal police - Law * Crime * Offender * Prevention * Prevention
programs * Prevention assistant

Seznam použitých zkratk

APK	Asistent prevence kriminality
OČTŘ	Orgány činné v trestním řízení
OP	Obecní policie
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PČR	Policie České republiky
Sb.	Sbírka = Sbírka zákonů České republiky
SVP	Středisko výchovné péče
TrZ	Trestní zákoník
ZOP	Zákon o obecní policii

Obsah

ÚVOD.....	7
TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 OBECNÍ POLICIE.....	8
1.1 OBECNÍ POLICIE.....	8
1.2 LEGISLATIVNÍ RÁMEC OBECNÍ POLICIE	10
2 KRIMINALITA.....	15
2.1 POJEM KRIMINALITA	15
2.2 HISTORIE KRIMINALITY Z POHLEDU KLASICKÉ ŠKOLY.....	15
2.3 ROVINY, ROZSAH A ÚROVEŇ KRIMINALITY	17
2.4 DRUHY KRIMINALITY.....	18
2.4.1 <i>Násilná kriminalita</i>	19
2.4.2 <i>Mravnostní kriminalita</i>	20
2.5 OSOBNOST PACHATELE.....	21
2.5.1 <i>Kriminologický pohled na osobnost pachatele</i>	22
3 PREVENCE KRIMINALITY	24
3.1 POJEM PREVENCE	24
3.2 SYSTÉM PREVENCE KRIMINALITY	25
3.3 ÚLOHA STÁTU PREVENCE KRIMINALITY PO ROCE 1989	26
3.5 PREVENCE KRIMINALITY NA MÍSTNÍ ÚROVNI.....	27
3.6 ASISTENT PREVENCE KRIMINALITY	28
3.6.1 <i>Nedostatky realizace projektu asistent prevence kriminality</i>	31
3.7 TVOJE CESTA	31
3.8 PREVENTIVNÍ PROGRAMY PRO ŽÁKY DO 15 LET	33
3.8.1 <i>Preventivní programy na Masarykově základní škole Kdyně</i>	33
3.8.2 <i>Preventivní programy na Základní škole Dolany</i>	34
3.8.3 <i>Preventivní programy na Základní škole v Plzni, Brojova 13</i>	36
4 EMPIRICKÁ ČÁST	39
4.1 CÍL EMPIRICKÉ ČÁSTI PRÁCE.....	39
4.2 METODOLOGIE	39
4.2.1 <i>Dotazníkové šetření</i>	39
4.2.2 <i>Zhodnocení dotazníkového šetření</i>	43
4.3 HYPOTÉZY	43
4.4 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ V TABULKÁCH A KOMENTÁŘE K OTÁZKÁM Z DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	44
4.5 ZPRÁVA O BESEDĚ, VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	51
4.5.1 <i>Závěry pro praxi</i>	51
4.6 ZHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ POLICEJNÍ PREVENTISTKOU	52
ZÁVĚR.....	56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ.....	58
SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	62
PŘÍLOHA: PŘÍKLAD VYPLNĚNÉHO DOTAZNÍKU.....	63

Úvod

Kriminalita patří mezi společensky nejnebezpečnější jevy, které mají vliv na kvalitu života všech občanů společnosti. Na řešení této problematiky se proto zaměřují vědní disciplíny a také odborníci z různých profesí.

Obecní policie využívá různé formy preventivních opatření, jež mají snižovat kriminalitu. Současně se snaží o předcházení kriminality tím, že využívá specifické preventivní programy. Cílová skupina dětí a mládeže je velmi zranitelná vzhledem ke svému věku a nedostatku zkušeností. Při preventivních opatřeních a programech by mělo docházet ke změnám v chování a jednání dětí tak, aby trestné činy vůbec nevznikaly nebo aby jejich dopady byly co možná nejmenší.

Preventivní opatření obecně pomáhají snižovat následky nebezpečného jednání nebo takovému jednání i předcházet. Děti a mládež tak mají možnost setkat se s autoritou – policistou České republiky. V bezpečném prostředí školy tak získávají průběžně informace o problematice bezpečnosti, právní odpovědnosti, návykových látkách, šikany aj.

Cílem této práce je zhodnotit vliv preventivních opatření a programů, které realizuje v Plzeňském kraji městská či obecní policie.

Teoretická část je věnována problematice prevence kriminality v obecném pojetí. Následně jsou definovány pojmy: obecní policie, prevence a kriminalita. Programy prevence kriminality, které zajišťuje Policie České republiky ve školách v Plzeňském kraji jsou popsány v další kapitole teoretické části bakalářské práce.

V empirické části je vyhodnocen - s využitím dotazníkového šetření - preventivní program. Tento program proběhl s žáky Masarykovy základní školy Kdyně. Program byl připraven ve spolupráci s koordinátorkou prevence kriminality Policie České republiky.

Součástí preventivního programu na téma „Právní odpovědnost“ bylo i zadání dotazníků před a po besedě. Doporučení pro praxi vycházejí z výsledků dotazníkového šetření. Umožní efektivněji připravovat preventivní programy dle poptávky respondentů.

V závěru bakalářské práce je důležité i zhodnocení dotazníkového šetření policejní preventivní pracovníkyní a její názor na přínos práce autorky bakalářské práce v praxi.

TEORETICKÁ ČÁST

1 OBECNÍ POLICIE

1.1 Obecní policie

„Od účinnosti zákona č. 367/1990 Sb., o obcích, tedy od 24. 11. 1990, bylo obecní zastupitelstvo podle § 37 oprávněno na základě zvláštního zákona k zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku zřídit obecní policii. Podle § 70 tohoto zákona pak příslušník obecní policie musel být veřejně označen. Tímto zvláštním zákonem byl zákon o obecní policii, který byl však účinný až od 1. 1. 1992.“¹

Zákon č. 553/1991 Sb., počítal s časovou prodlevou, což bylo reflektováno v ustanovení § 70. Podle tohoto ustanovení mohlo obecní zastupitelstvo do doby, než bude možné zřídit obecní policii, pověřit pracovníky obecního úřadu plněním úkolů souvisejících s udržováním veřejného pořádku v rámci své působnosti. Pověření pracovníci měli za úkol dohlížet na dodržování předpisů týkajících se veřejného pořádku. Byli oprávněni informovat jednotlivce i právnické subjekty o zjištěných nedostatcích a mohli přijímat kroky k jejich odstranění.

Zákon o obecní policii, od počátku své účinnosti, neupravoval postavení obecní policie v rámci obce. Obecní policie byla součástí obce, aniž by bylo formálně vymezeno její postavení. Teprve s účinností nového zákona o obcích od 12. 11. 2000 se podle § 15 odst. 4 tohoto zákona objevila možnost zřídit obecní policii jako organizační složku obce. Zákon o obecní policii byl novelizován zákonem č. 311/2002 Sb., který stanovil, že obecní policie má status orgánu obce. Soudní judikatura jasně stanovila postavení obecní policie v rámci orgánu obce, což vedlo k jednoznačné definici jejího právního postavení a odstranění dosavadní právní nejistoty. Od 1. 1. 2003 tak obecní policie z veřejnoprávního pohledu získala postavení orgánu obce. S ohledem na tuto novou definici a rozsah plněných úkolů můžeme obecní policii charakterizovat jako orgán veřejné správy nebo orgán veřejné moci. Nicméně, ze soukromoprávního hlediska nemá obecní policie

¹ VETEŠNÍK, Pavel, CHAUER, Ivo a ZÍDKA, Aleš. *Obecní policie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-463-3, s. 25.

samostatnou právní subjektivitu, a všechny její úkony jsou vykonávány jménem a na účet obce.²

Ustanovení § 24 odst. 1 zákona o obecní policii říká: „Obec je povinna nahradit škodu způsobenou strážníkem v souvislosti s plněním úkolů stanovených tímto nebo zvláštním zákonem; to neplatí, jde-li o škodu způsobenou osobě, která svým protiprávním jednáním oprávněný a přiměřený zákrok vyvolala.“³

Obecní policie je dále jako pořádkový orgán obce nebo veřejný ozbrojený sbor. Z ustanovení § 1 odst. 1 správního řádu plyne, že pokud obecní policie vykonává působnost v oblasti veřejné správy, můžeme ji také charakterizovat jako správní orgán. Je však důležité zdůraznit, že se nejedná o klasický správní orgán, nýbrž o správní orgán *sui generis*, který vykonává činnosti pouze tam, kde to zákon věcně předpokládá.⁴

Označení "městská policie" nebo "obecní policie" má spíše formální charakter a není spojeno s rozdíly ve výkonu práv a povinností mezi těmito dvěma typy policie. Z hlediska pravomocí není mezi obecní a městskou policií žádný rozdíl. Podle § 1 odst. 4 zákona o obecní policii platí, že pokud obec, která má status města nebo statutárního města, zřídí obecní policii, tato policie se označuje jako „městská policie“. Toto označení však nemá vliv na skutečný výkon práv a povinností městské policie, ani není spojeno s odlišnými pravomocemi ve srovnání s obecní policií. Zákon o obecní policii se totiž vztahuje na obě tyto formy policie stejně, a to bez ohledu na označení. Pokud městyš zřídí obecní policii, bude tato policie označena jako městská policie, přičemž výkon jejích funkcí a povinností zůstává podle zákona stejný jako u obecní policie.⁵

² VETEŠNÍK, Pavel, CHAUER, Ivo a ZÍDKA, Aleš. *Obecní policie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-463-3, s. 27.

³ AION CS, s.r.o. *Zákon č. 553/1991 Sb., Zákon České národní rady o obecní policii*. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-553#f1395523>. [citováno 2023-11-16].

⁴ VETEŠNÍK, Pavel, CHAUER, Ivo a ZÍDKA, Aleš. *Obecní policie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-463-3, s. 27.

⁵ Tamtéž.

1.2 Legislativní rámec obecní policie

Zákon č. 1/1993 Sb. a 2/1993 Sb.

*„Každý může činit, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Naproti tomu státní moc lze uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.*⁶ Tyto základní principy jsou zakotveny v úvodu našich klíčových vnitrostátních právních dokumentů, Ústavy ČR a Listiny základních práv a svobod. Zjednodušeně řečeno to znamená, že občané mají určité hranice stanovené zákonem, které nesmí překročit, ale jinak se jako občan můžete chovat podle své volby. Naopak vykonavatelé státní moci, včetně policistů, mohou jednat pouze v rámci svých pravomocí stanovených zákonem. Každé jejich konání musí být opodstatněno a v souladu se zákonnými předpisy. Zákon stanoví, jakým způsobem a v jakých mezích mohou policisté vykonávat své pravomoci. V některých situacích mají policisté volbu, jak se zachovat v rámci stanovených zákonem daných mezí, v jiných jsou však vázáni konkrétním postupem. Při vykonávání svých povinností musí policisté respektovat práva občanů. V některých případech může být jejich povinnost odvozena i z práva konkrétního občana, který pak může dané jednání od státních orgánů vyžadovat. Osobní svoboda patří mezi základní lidská práva a její ochrana je zaručena na ústavní úrovni, zejména článkem č. 8 Listiny základních práv a svobod. Osobní svoboda je také chráněna v mezinárodních právně závazných dokumentech, jako je článek č. 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, který je významným nástrojem, podle něhož rozhoduje Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku. Omezení osobní svobody představuje závažný zásah do lidských práv, a proto je nezbytné, aby byla respektována všechna ústavní a zákonná ustanovení. Při takových omezeních musí být splněny specifické podmínky a musí být zohledněna zásada přiměřenosti. Bohužel v praxi se občas setkáváme s případy, kdy orgány policie nedodržují tyto principy a normy při provádění omezení osobní svobody.⁷

⁶ CANDIGLIOTA, Zuzana, FOUKALOVÁ, Kristýna a KOPAL, Jiří. *Jak si počínat v kontaktu s policistou a strážníkem: policejní právo v otázkách a odpovědích*. Manuály. Brno: Liga lidských práv, c2010. ISBN 978-80-87414-01-9, s. 40.

⁷ Tamtéž, s. 40, 53.

Vyhláška č. 418/2008 Sb.

Problematika obecní policie je upravena také formou podzákoných právních předpisů. Vyhláška č. 418/2008 Sb., kterou se provádí zákon o obecní policii (prováděcí vyhláška) se skládá z 6 částí, které jsou součástí jak ústní, tak písemné zkoušky. Tato vyhláška upravuje odborné předpoklady pro strážníky a čekatele, včetně jejich výcviku, náležitosti osvědčení, průkaz obecní policie, prokazování příslušnosti k obecní policii, stanoví znaky stejnokroje, označení dopravních prostředků obecní policie a statistické údaje poskytované obcí ministerstvu.⁸

Vyhláška č. 444/2008 Sb.

Vyhláška č. 444/2008 Sb., (vyhláška o zdravotní způsobilosti strážníka) detailně popisuje proces lékařských vyšetření, kterým se musí podrobit jak uchazeči o zaměstnání strážníka, tak čekatelé a strážníci. Při posuzování zdravotní způsobilosti hodnotí lékař stav posuzované osoby ve vztahu k budoucímu výkonu zaměstnání. Spolu s vyhláškou 418/2008 Sb., kterou se provádí zákon o obecní policii, je účinná od 1. 1. 2009.⁹

Správní řád č. 500/2004 Sb.

Správní řád č. 500/2004 Sb., účinný od 1. 1. 2006, má pro činnost obecní policie velký význam. V porovnání s předchozím správním řádem, který se zaměřoval pouze na správní řízení jako takové a měl pouze okrajový význam pro obecní policii, současný právní řád má zcela odlišný charakter. Tento zákon se nevztahuje pouze na správní řízení, tedy na formální postup vedoucí k vydání rozhodnutí o právech nebo povinnostech konkrétní osoby podle zákona, ale rovněž se vztahuje na další postupy spojené s výkonem veřejné správy.¹⁰

Ústavní soud definuje veřejnou moc jako autoritativní pravomoc rozhodovat o právech a povinnostech subjektů, buď přímo nebo zprostředkovaně. Přitom subjekt, o jehož právech nebo povinnostech rozhoduje orgán veřejné moci, není

⁸ AION CS, s.r.o. *Vyhláška č. 418/2008 Sb., Vyhláška, kterou se provádí zákon o obecní policii*. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-418>. [citováno 2023-11-16].

⁹ AION CS, s.r.o. *Vyhláška č. 444/2008 Sb., Vyhláška o zdravotní způsobilosti strážníka*. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-444>. [citováno 2023-11-16].

¹⁰ VETEŠNÍK, Pavel, CHAUER, Ivo a ZÍDKA, Aleš. *Obecní policie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-463-3, s. 27.

v rovnoprávném postavení s tímto orgánem a obsah rozhodnutí tohoto orgánu není podmíněn vůlí subjektu. V případě obecní policie řeší situaci § 1 odst. 2 správního řádu, který stanoví jeho subsidiární použití. To znamená, že správní řád se aplikuje vždy, pokud zvláštní zákon nestanoví jiný postup.¹¹

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Obecně lze konstatovat, že v souladu se správním řádem obecní policie zastává v určitých konkrétních situacích roli správního orgánu, například při udělování napomenutí nebo pokut příkazem na místě a následně provádění přezkumného řízení nebo obnovy řízení. V tomto kontextu je důležité zdůraznit, že vedle správního řádu mnoho zákonů specificky upravuje postupy obecní policie v oblasti rozhodování o právech, povinnostech a oprávněných zájmech jednotlivců. Tento fakt vychází ze zvláštních právních předpisů, především ze zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen „zákon o přestupcích“) a zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon obecní policii“). Zákon o přestupcích shledávají strážníci velmi důležitým z důvodu, že upravuje jejich pravomoci a kompetence.¹² V ustanovení § 73 zákona č. 250/2016 Sb. je stanoveno, že v případě, kdy má orgán Policie České republiky důvodné podezření, že došlo k přestupku, a není příslušný k jeho projednání, je povinen bez zbytečného odkladu oznámit tuto skutečnost příslušnému správnímu orgánu. Oznámení musí obsahovat informace: kdo je podezřelý z přestupku, pokud je znám; popis události, v níž byl přestupek spáchán; místo a čas, kdy měl přestupek proběhnout; relevantní právní ustanovení, které obsahuje skutkovou podstatu předmětného přestupku a veškeré důkazní prostředky, které jsou orgánu Policie České republiky známy.¹³

¹¹ ŠEBESTA, Patrik. *Zákon o obecní policii. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-455-3, s.18.

¹² MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Správní řád a obecní policie*. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/spravni-rad-a-obecni-policie.aspx>. [citováno 2023-11-27].

¹³ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Přestupek strážníka městské policie*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prestupek-straznika-mestske-policie.aspx>. [citováno 2023-11-30].

Tyto zákony převážně upravují postup obecní policie, strážníků, v následujících situacích:

- 1) Při zkráceném správním řízení, což zahrnuje ukládání vybraných správních trestů příkazem na místě
- 2) V případech, kdy obecní policie dostane oznámení o podezření ze spáchání přestupku, které nemůže projednávat, nebo pokud jsou okolnosti takové, že nemůže případ projednat, i když je k tomu zákonem oprávněna.

Roli správního řádu v činnosti obecní policie, resp. strážníka, je důležité považovat za subsidiární. Kde je stávající úprava nedostačující, tam se použije správní řád. Je důležité připomenout, že posláním obecní policie a jejím hlavním úkolem je zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku v působnosti obce, hlavně formou preventivního působení a fyzické přítomnosti strážníků na veřejných prostranstvích obce. Překážkou při výkonu správních agend může být i to, že velká část obecních policií je tvořena pouze jedním či několika málo strážníky. Řada obcí není personálně dobře vybavena, aby se mohla aktivně podílet na pomoci obecní policii. Názor, který zastává Ministerstvo vnitra, je, že v případě ukládání stále nových povinností obecní policii je na místě přihlídnout ke skutečným možnostem těchto orgánů obcí.¹⁴

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

Podle ustanovení tohoto zákona má obec status základního územního samosprávného společenství občanů, které utváří územní celek vymezený hranicemi obce. Zároveň je veřejnoprávní korporací, disponující vlastním majetkem, vystupující v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Klíčovým posláním obce je pečovat o všestranný rozvoj svého území a plnit potřeby svých občanů, při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem.¹⁵ Důležité je zmínit i zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). Tento zákon upravuje postavení a orgány samosprávných krajů a pečuje o rozvoj a potřeby svých občanů.¹⁶

¹⁴ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Správní řád a obecní policie*. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/spravni-rad-a-obecni-policie.aspx>. [citováno 2023-11-27].

¹⁵ AION CS, s.r.o. *Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)*, § 1 a § 2. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>. [citováno 2023-11-16].

¹⁶ AION CS, s.r.o. *Zákon č. 129/2000 Sb. Zákon o krajích (krajské zřízení)*. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-129>. [citováno 2023-11-16].

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Strážník vykonávající své pravomoci má postavení úřední osoby. Úřední osobou je pouze v situaci, kdy plní úkoly pro stát nebo společnost a využívá k tomu svěřené pravomoci. Pro trestní odpovědnost a ochranu strážníka jako úřední osoby je klíčové, aby byl spáchán trestný čin v rámci jeho pravomoci a odpovědnosti.¹⁷ Strážník má povinnost zasáhnout nejen v rámci obecně platných právních předpisů, jak je stanoveno v Zákoně o obecní policii (ZOP), ale i v mezích zvláštního zákona podle ustanovení § 76 odst. 2. zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

¹⁷ AION CS, s.r.o. *Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník*, § 127 odst. 1 a 2. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>. [citováno 2023-11-16].

2 KRIMINALITA

2.1 Pojem kriminalita

„Kriminalitu (z lat. *criminalis*- zločinný, *crimen*- zločin) můžeme definovat jako výskyt chování, které je v dané společnosti trestné. Jedná se o souhrn trestných činů, které se v konkrétní společnosti vyskytly a vyskytují. Jedná se o činy a chování sankcionovatelné podle trestního zákona, a to jak zjevné, tak latentní.“¹⁸

Současně se můžeme v literatuře setkat i s pojmem delikvence (z lat. *delinquere* – provinit se), který bývá nejčastěji používán v souvislosti s nevhodným chováním dětí a mládeže. Pojem delikvence je také využíván v případě hodnocení společensky nepřijatelného činu, který bývá dále právně sankcionován.

Kriminální jednání a delikvence patří mezi sociálně patologické jevy (nezdravé, nežádoucí a abnormální projevy jednání a chování). Podle Novotného pracují kriminalisté také s teorií sociologickou, pokud potřebují pojem kriminalita dále definovat. Sociologická teorie je na trestním právu nezávislá a hovoří o tzv „odchylném či deviantním“ chování.¹⁹

V sociologické encyklopedii lze dohledat definici kriminality jako souhrn trestných činů spáchaných ve společnosti, trestní právo pojem dále vymezuje a určuje, jaké činy vzhledem ke své nebezpečnosti považuje za trestné.²⁰

2.2 Historie kriminality z pohledu klasické školy

Snaha zabývat se kriminalitou z širšího pohledu se objevuje ve 2. polovině 18. století pod vlivem francouzských encyklopedistů. Klasická škola trestního práva položila samotné základy kriminologie, které vycházejí ze dvou základních myšlenek osvícenství. První myšlenka byla, že stabilita společnosti není pevně stanovena Bohem, ale spíše souhlasem všech jejích členů s dohodnutými normami a pravidly, což lze chápat jako společenskou smlouvu. Druhou klíčovou myšlenkou byla idea svobodné vůle, což znamená, že člověk má schopnost

¹⁸ FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5046-0, s. 169.

¹⁹ NOVOTNÝ, Oto a ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-377-5, s. 46.

²⁰ KARABEC, Zdeněk. *Kriminalita*. In: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. *Sociologická encyklopedie*. Online. 1. 2. 2018. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Kriminalita>. [citováno 2023-10-28].

svobodně rozhodovat o svém chování, včetně situací, kdy se dopustí zločinu. Z této myšlenky vyplývá, že každý jednotlivec nese plnou zodpovědnost za své činy.²¹

Jeremy Bentham (1748-1832) byl anglický právník, filozof. Zároveň byl jedním z hlavních představitelů klasické školy trestního práva. Jeho teorie byla založena na principu kalkulu štěstí, podle kterého bylo důležité zajistit, aby újma z trestu převážila užitek ze zločinu. Zločin se nesmí vyplácet.²² Bentham kladl velký důraz z kriminologického hlediska na samotnou prevenci kriminality.

*Byl také považován za otce utilitarismu, morální teorie, která tvrdí, že činy by měly být posuzovány jako dobré nebo špatné do té míry, do jaké zvyšují nebo snižují lidské blaho. Zastával názor, že pokud jsou důsledky jednání dobré, pak je akt morální, a pokud jsou důsledky jednání špatné, je akt nemorální.*²³

Další významnou osobností byl z pohledu klasické školy osvícenský filozof a zakladatel moderní penologie Cesare Beccaria (1738-1794), který prosazoval myšlenku „*Je lepší zločinu předcházet než ho trestat. To je základní cíl každého dobrého zákonodárství, které je uměním vést lidi k největšímu možnému štěstí nebo k nejmenšímu neštěstí.*“²⁴

Beccaria se zaměřoval především na trestní legislativu a politiku, přiměřenosti trestu zločinům a dopady trestu na morálku. Jeho myšlenky měly významný dopad na evropské trestní právo. Například v roce 1776 byl vydán zákaz tortury Marií Terezií. V roce 1788 byl pod vedením císaře Josefa II. zrušen trest smrti. Dále se prosadilo veřejné konání přelíčení, presumpce neviny, rychlost

²¹ FAKULTA SPORTOVNÍCH STUDIÍ MASARYKOVY UNIVERZITY. *Vznik kriminologie, kriminologické školy*. Online. 2011. Datum úprav 21. 7. 2013. Dostupné z: <https://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/vznik>. [citováno 2023-10-20].

²² Tamtéž.

²³ THE ETHICS CENTRE. D'OLIMPIO, DR LAURA. *Big Thinker: Jeremy Bentham*. Online. 25. 7. 2019. Dostupné z: <https://ethics.org.au/big-thinker-jeremy-bentham>. [citováno 2023-11-06]. Přeloženo autorkou bakalářské práce.

²⁴ LUKÁŠ, Marek. *Alternativy nepodmíněného trestu odnětí svobody*. DIGITÁLNÍ REPOZITÁŘ UNIVERZITY KARLOVY. In: Univerzita Karlova, Ústřední knihovna. Diplomová práce, vedoucí JUDr. Dalibor Šelleng, Ph.D. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2022. PDF. Online. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/177284/120430924.pdf?sequence=1>. [citováno 2023-11-06].

trestního přelíčení a zahrnutí odborníků do trestního procesu prostřednictvím expertních posudků.²⁵

Cesare Beccaria zdůrazňoval odpor vůči libovůli tehdejší feudální justice a kladl důraz na princip právní jistoty. Příliš přísný trest považoval za projev tyranie. Beccaria tvrdil, že potenciální pachatele spíše odradí neodvratnost trestu než přílišná tvrdost, která by mohla směřovat k ještě vážnějším zločinům ve snaze uniknout dopadení. Jeho snaha spočívala v zajištění proporcionality mezi udělovaným trestem a závažností spáchaného zločinu. Beccaria kritizoval udílení přísných trestů za bagatelní přestupky, jako byl např. trest smrti za krádež, a argumentoval tím, že takové postihy ničí morální cit lidí, kteří ztrácejí schopnost rozlišovat mezi vážným a menším zlem.

Podle Beccarii měly být zločiny posuzovány především podle újmy, kterou způsobily společnosti. Rovněž zdůrazňoval rychlý následný trest po spáchání zločinu, aby byl v myslích lidí pevně spojen s činem, který páchají. Jeho myšlenky ovlivnily reformy trestního práva a přispěly k humanizaci postihů ve prospěch spravedlivějšího a efektivnějšího soudního systému.²⁶

Klasickou školu trestního práva nelze zcela označit za vědu (obor, který na vědeckém základě studuje kriminalitu), protože se kriminologové zaměřovali spíše na reformy trestního práva než na zkoumání a popis příčin kriminality. Její přínos je však nepopíratelný. Tato škola položila základy pro rozvoj kriminologie jako samostatné vědní disciplíny.²⁷

2.3 Roviny, rozsah a úroveň kriminality

Nejčastěji lze kriminalitu chápat v rovině zjevné (registrované), která je evidována a jedná se o část kriminality skutečné. Část kriminality, která se předpokládá, je tzv. skrytá (latentní) kriminalita. Úskalí se vyskytují při další specifikaci rovin kriminality.

²⁵ FAKULTA SPORTOVNÍCH STUDIÍ MASARYKOVY UNIVERZITY. *Vznik kriminologie, kriminologické školy*. Online. 2011. Datum úprav 21. 7. 2013. Dostupné z: <https://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/vznik>. [citováno 2023-10-20].

²⁶ GRÍVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s. 58.

²⁷ Tamtéž.

„V důsledku zaměňování obou rovin pojmu „kriminalita“ - zjevné (registrované) kriminality a skutečné kriminality – dochází často k omylům. K rozdílným výsledkům však dojdeme též při posuzování registrované kriminality na jejích různých hladinách (registrované trestné činy objasněné, odsouzené trestné činy, osoby stíhané, obžalované, pravomocně odsouzené).“²⁸

Z uvedeného vyplývá potřeba dalšího studia literatury a odborné metodologie.

Mezi další pojmy, které umožňují vhled do pochopení základů kriminologie, je její rozsah a úroveň. Výskyt trestné činnosti registrované např. na území České republiky v určitém roce značí rozsah kriminality.

Úroveň kriminality je vyznačována v indexech na 10 000 nebo 100 000 obyvatel starších 15 let. Rozsah kriminality je nutné znát zejména při plánování prevence, pochopení závažnosti trestných činů a hodnocení vývoje kriminality.²⁹ Oficiální statistiky kriminality jsou primárním zdrojem o kriminalitě. Policejní statistika je systém upravený nařízením Ministerstva vnitra. Zahrnuje údaje o obětech, vyšetřovaných osobách i skutcích a škodách.

2.4 Druhy kriminality

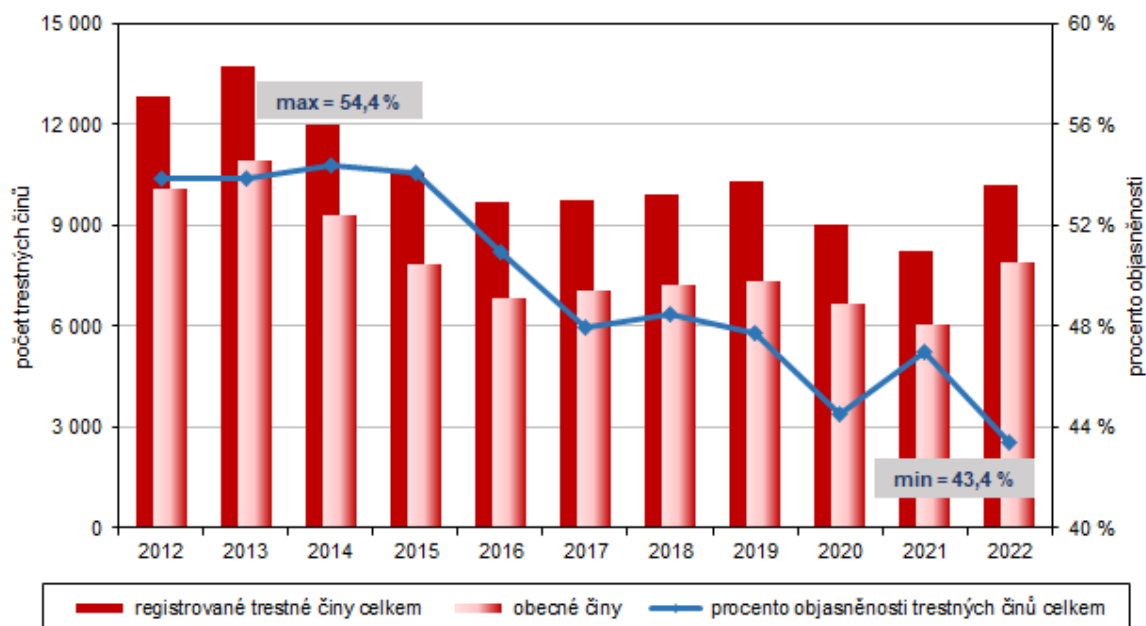
Trestná činnost je dělena do druhů kriminality také z důvodu další analýzy kriminality. Podle počtu skutků v určitém roce lze podle grafu rozdělit tyto druhy kriminality:

- majetková kriminalita
- hospodářská kriminalita
- násilná kriminalita
- mravnostní kriminalita
- ostatní

V každém kalendářním roce lze také ve statistikách dohledat údaje o registrovaných trestných činech podle krajů ČR. Přehledy objasněnosti trestných činů (např. na teritoriu PČR Severočeského kraje) za určité období vymezuje vybrané druhy kriminality.

²⁸ NOVOTNÝ, Oto a ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-377-5, s. 61.

²⁹ Tamtéž, s. 52.

Obr. č. 1: Kriminalita v Plzeňském kraji v letech 2012-2022
 Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Kriminalita v Plzeňském kraji v letech 2012–2022*. Online. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xp/kriminalita-nehody-pozary-v-plzenskem-kraji-v-roce-2022>. [citováno 2023-10-20].

2.4.1 Násilná kriminalita

Násilná kriminalita společně s majetkovou a mravnostní kriminalitou patří do skupiny obecné kriminality. Vzhledem k zaměření bakalářské práce je více důrazu kladeno na specifikaci násilné a mravnostní kriminality.

„Násilná kriminalita je pojmem kriminologickým a trestní právo tento pojem pro souhrn skutkových podstat trestných činů násilného charakteru neužívá. Skutkové podstaty trestných činů spadajících dle kriminologického vymezení do násilné kriminality nacházíme napříč zvláštní částí trestního zákoníku a tvoří pestrou škálu kriminálních jednání.“³⁰

Jednotlivé trestné činy lze dohledat v určitých částech trestního zákoníku. Trestné činy proti životu a zdraví nalezneme v části druhé hlavě IV trestního zákoníku, trestné činy násilného charakteru v části druhé hlavě I trestního zákoníku. Následně trestné činy proti rodině a dětem v hlavě VII trestního zákoníku a trestné činy obecně nebezpečné na dalších místech trestního zákoníku.³¹

³⁰ GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav a Ivana ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s.273.

³¹ Tamtéž, s. 273.

Násilí je nejčastěji v tomto kontextu ztotožňováno s pojmem agrese. „Někdy se v této souvislosti hovoří o kriminální agresi. Přitom však ani násilná kriminalita jako kriminologický pojem nebývá vždy vymezena jednotně. Rozdíly se projevují zejména v míře zahrnování násilí směřujícího nejen vůči osobě, ale i proti věci, a násilí psychického (resp. verbálního) vedle fyzického.“³²

Sociální patologie také vymezuje násilí a agresivitu, využívá koncepce různých autorů. Ve forezních disciplínách z hlediska sociální patologie je agresivní chování definováno jako porušování sociálních norem, jako chování omezující práva a narušující integritu sociálního okolí. Fischer dále uvádí souvislost agresivity a poruch chování, kdy je agresivita symptomem konkrétní poruchy osobnosti dle Mezinárodní klasifikace nemocí.³³

2.4.2 Mravnostní kriminalita

Mravnostní kriminalita jako širší pojem vymezuje takové sexuálně motivované chování a jednání lidí, které již nemůže být společností akceptovatelné. V rámci mravnostní kriminality lze podle Novotného rozlišit dvě kriminologicky odlišné podskupiny trestných činů: jednání, jež naplňuje znaky tzv. sexuální kriminality, a kriminalitu spojenou s prostitucí.³⁴

Nejvyšší počet registrovaných mravnostních trestných činů v České republice připadá na pohlavní zneužívání (§ 242, § 243 TrZ), znásilnění § 241TrZ, a ostatní trestné činy. Dále je ve struktuře trestných činů uváděno kuplířství (§ 204 TrZ a obchodování s lidmi § 232 a TrZ.

*„Klíčový význam pro kriminologickou problematiku sexuálních trestných činů má pojem sexuální deviace (úchylnka, v novější terminologii též parafilie). Sexuálními deviacemi rozumíme kvalitativní poruchy sexuální motivace (sexuálního pudu). Jde o stavy, které do značné míry ovlivňují jednání lidí.“*³⁵

³² NOVOTNÝ, Oto a ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-377-5, s. 286.

³³ FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5046-0, s. 31.

³⁴ NOVOTNÝ, Oto a ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-377-5, s. 311.

³⁵ Tamtéž, s. 318-319.

Dle webového portálu pravni prostor.cz patří mravnostní trestné činy vzhledem k jejich charakteru a dopadům na svobodu a lidskou důstojnost k velmi závažným trestným činům.

*„Odhalování a objasňování mravnostních trestných činů je velmi obtížné. Významnou roli při tom hrají vysoká latentnost spojená s ostychem obětí oznamovat a podrobovat se výsledkům a také fakt, že k řadě deliktů dochází v rodinném kruhu bez ohledu na to, že jsou takto ve velké míře podrobovány násilí i děti, u kterých zanechává násilí nedozírné psychické a osobnostní následky. V neposlední řadě tato jednání nacházejí živnou půdu v různých sociálně patologických jevech, tedy v poruchách chování mládeže.“*³⁶

2.5 Osobnost pachatele

Nejprve je nutné definovat osobnost člověka obecně, aby bylo možné následně poznat dynamiku osobnosti pachatele trestných činů. Psychologie osobnosti z pohledu psychologické vědy je chápána jako individuální a jedinečný systém uspořádání psychických procesů, vlastností a stavů.

V historii psychologického myšlení až do dnešní doby se objevuje široká škála konceptů týkajících se osobnosti, které se jí snaží různými způsoby vysvětlit a popsat. Existuje také několik přístupů, které umožňují uspořádat tyto různé koncepce.³⁷

Následují příklady jednotlivých koncepcí, jak lze osobnost chápat, např. Freudova dynamická teorie, faktorová teorie, vrstevné teorie a další.

*„Psychologie osobnosti má vztah ke všem oblastem psychologického myšlení a výzkumu. Je to přirozené. Zkoumá totiž, jak jsme ji viděli, integraci, strukturu, resp. architekturu, celkovou uspořádanost lidského individua. Mluvíme-li o integraci, musí nás zajímat vše, co je integrováno, zapojeno do celku a také všechny procesy integrace, integrační mechanismy a funkční systémy, jež jsou nositeli těchto mechanismů. V tomto smyslu celé psychologii jde – o osobnost!“*³⁸

³⁶ CHMELÍK, Jan. *Otázky spojené s mravnostní trestnou činností - I. část*. Online. In: Právní prostor. 13. 6. 2014. Dostupné z: <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/trestni-pravo/otazky-spojene-s-mravnostni-trestnou-cinnosti-i-cast>. [citováno 2023-10-23].

³⁷ VACÍNOVÁ, Marie, TRPIŠOVSKÁ, Dobromila a FARKOVÁ, Marie. *Psychologie*. Vydání 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-47-1, s. 45.

³⁸ ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. 6., rev. a dopl. vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3133-9, s. 15.

Podle Gřivny je osobnost pachatele v kriminologii chápána jako hypotetický konstrukt s organizací lidské psychiky, která určuje vnější projevy. Vlastnosti psychiky se vytvářejí v průběhu vývoje jedince a jsou relativně stálé.³⁹

*„Obraz pachatele, především popis jeho osobnosti, je nezbytným zdrojem pro pochopení a vysvětlení kriminálního jednání i pro další zacházení s ním s cílem eliminovat u něj opakování kriminálního jednání a současně i nezbytným předpokladem k cílení preventivních opatření proti kriminalitě a zvýšení jejich účinnosti.“*⁴⁰

2.5.1 Kriminologický pohled na osobnost pachatele

*„Na osobu pachatele se soustřeďuje zájem kriminalistické teorie i praxe. Kriminalistická praxe usiluje o to, aby odhalila, usvědčila a předala soudu k potrestání konkrétního pachatele trestného činu. Naproti tomu kriminalistická věda si ohledně pachatele klade jiné cíle. Teorie se nezabývá jednotlivým pachatelem, ale svá zjištění vyvozuje ze zkoumání velkého souboru (populace) pachatelů-zkoumá tedy pachatelství jako hromadný sociální jev.“*⁴¹

Popis pachatele trestného činu vychází ze zvláštností a specifik, které pachatelé kriminálního jednání vykazují. Jaké vlastnosti jsou nejčastěji diagnostikovány při psychologických osobnostních testech a jakým způsobem mohou ovlivnit nežádoucí jednání pachatele? Dále je zjišťováno, zda pachatel není psychicky narušen nebo netrpí závislostí. Věda, která se zabývá uvedenou problematikou, je forenzní psychologie.

*„Forenzní psychologie je oblast aplikované psychologie, která se na základě psychologických principů snaží porozumět trestným činům a kriminálnímu chování. Forenzní psychologie se uplatňuje např. v soudní praxi, formou vypracovávání znaleckých posudků pro zjišťování, perspektiv, příčetnosti v době konání trestné činnosti, posuzování důvěryhodnosti svědků apod. Podobně policejní psychologie pomáhá např. při sestavování profilu pachatele.“*⁴²

³⁹ GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s.95

⁴⁰ Tamtéž, s. 95.

⁴¹ MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5, s. 35.

⁴² ROSMARIN BUSINESS CENTER. *Psychologie – forenzní psychologie*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.najdipomoc.cz/clanky/slovník-pojmu/psychologie/psychologie---forenzni-psychologie>. [citováno 2023-10-20].

Netík a kol. (1986) na základě výzkumu osobnosti pachatele rozdělil pachatele na osm typů:

1. socializovaný agresor
2. nesocializovaný agresor
3. konformní moron
4. nezdrženlivý, nezvladatelně puzený agresor
5. neurotický agresor
6. hostilní agresor
7. podrobivý agresor
8. úzkostný manipulátor

Typ 1, 5 a 8 je charakteristický pro prvovězněné pachatele a typy 3, 4 a 7 pro recidivisty. Další dva typy jsou rovnoměrně zastoupeny v celém spektru typů pachatele.⁴³

⁴³ NETÍK, Karel, NETÍKOVÁ, Daria a HÁJEK, Stanislav. *Psychologie v právu*. Praha: C.H. Beck, 1997. ISBN 80-7179-177-6, s. 55.

3 PREVENCE KRIMINALITY

3.1 Pojem prevence

V akademickém slovníku cizích slov je prevence charakterizována jako: předcházení či obrana.⁴⁴

„Autoři kriminalistického slovníku definují prevenci kriminality, jež spoléhá především na nerepresivní prostředky. Zabývá se eliminací sociálně patologických jevů a snižováním motivů a příležitostí k páčání trestných činů. Okruh subjektů preventivní politiky zahrnuje mimo OČTŘ – systém justice, policie, státní zastupitelství, soudy a vězeňství (které ovšem nehrají hlavní roli), i další instituce - např. nerepresivní orgány veřejné správy, zájmová sdružení občanů, církve, podnikatelské subjekty a jednotlivé občany. Prevence kriminality je vedle represe součástí trestní politiky.“⁴⁵

Vzhledem k zaměření bakalářské práce, kdy se empirická část (dotazníkové šetření) uskutečnila na základní škole, je vhodné definovat prevenci s využitím pedagogického slovníku. Pedagogický slovník definuje prevenci jako soubor opatření zaměřených na předcházení nežádoucím jevům, zejména onemocněním, poškození, sociálně patologickým jevům.

Uvádí dvě typologie:

1. typologie:

- a) primární prevence, která zabraňuje vzniku nežádoucích jevů,
- b) sekundární prevence, která se snaží nežádoucí jevy včas odhalit a pracovat s nimi už v rané fázi jejich vzniku,
- c) terciální prevence, která se snaží zabránit dalším komplikacím, když už nežádoucí jevy probíhají.

2. typologie:

- a) nespecifická prevence, která je zaměřená na celou sledovanou populaci,
- b) specifická prevence, adresovaná osobám, které jsou v riziku, u nichž je vyšší pravděpodobnost, že dojde k nežádoucím jevům,

⁴⁴ PETRÁČKOVÁ, Věra a KRAUS, Jiří. *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0607-9, s. 617.

⁴⁵ SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. 2. vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2017. ISBN 978-80-7556-009-4, s. 13.

- c) indikovaná prevence, která je adresována jedincům, u nichž již propukly nežádoucí jevy.⁴⁶

Charakteristika a rozdělení prevence na některé přístupy podle Řezníčka:

Oblasti prevence	obecná, primární, sekundární, terciální
Kategorie	individuální, sociální, situační
Cílová skupina	děti, mládež, dospělí, sénium, rizikové skupiny, recidivisté atd.
Hladina prevence (pohled sociální prevence)	sledování a interakce, analýza, kontrola, zásahy a zadržování, intervence, izolace a detence
Struktura řešení prevence	a) koncepce, b) program (pojetí, přístup, zásady, východiska praxe), c) projekt, projekty, d) opatření
Struktura řešení prevence	a) organizační, b) metodická, a1) management, b1) treatment, a+b+a1+b1=systém
Strategie prevence	a) plošná, b) lokální, c) kombinovaná
Linie prevence	a) horizontální, b) vertikální, c) interakční
Pojetí prevence	a) užší, b) širší
Typy prevence	a) praktická, b) empirická, c) popisná, d) explanativní e) systematická
Orientace	a) specifická, b) nespecifická
Druhy prevence	a) zabraňující, b) přetvařující
Zaměření	a) obecná, b) speciální

Tabulka č. 1: Charakteristika vybraných dimenzí prevence

Zdroj: ŘEZNIČEK, Matouš. *Prevence sociálních deviací*. Praha: Nadace Ethum, 1995. ISBN 80-7066-933-0.

3.2 Systém prevence kriminality

Aby bylo možné realizovat kontrolu kriminality, je nutné mít funkční systém prevence. Systémy prevence kriminality jsou nejenom u nás v České republice rozděleny do skupin podle toho, jaký subjekt koordinuje preventivní aktivity. Koordinaci většinou zajišťuje k vládě přidělený orgán. Tvoří jej zástupci resortů, do jejichž kompetence patří otázky např. sociální problematiky, zdravotnictví, školství, justice nebo bezpečnosti.

Systém prevence kriminality se podle Gjuričové vytvářel postupně v šesti etapách. Republikový výbor pro prevenci kriminality začal spolupracovat postupně s Ministerstvem vnitra, Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy,

⁴⁶ PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 6., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Portál, 2009, ISBN 978-7367-647-6, s. 218.

Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem spravedlnosti a Ministerstvem obrany. Později se zapojuje také Ministerstvo financí a Meziresortní protidrogová komise. Prevence kriminality se začíná organizovat na úrovni ústředních orgánů státní správy.

Republikový výbor pro prevenci kriminality byl zřízený při Ministerstvu vnitra 3. 11. 1993. V roce 1996 byl zpracován Program sociální prevence a prevence kriminality, jednotlivé resorty zastoupené v Republikovém výboru pro prevenci kriminality poskytly součinnost. Systém prevence kriminality na místní úrovni byl vytvářen tak, aby reagoval na aktuální situaci ve společnosti. Současně bylo nutné zajistit financování ze státního rozpočtu.

Strategie prevence kriminality do roku 2000 byla zpracována a schválena vládou ČR. Nová Strategie prevence kriminality v ČR byla na léta 2022-2027 schválena vládou dne 6. 4. 2022.⁴⁷

Vzhledem k tématu bakalářské práce, což je obecní policie – prevence kriminality, je další zaměření směřováno právě k prevenci kriminality na místní úrovni. Města a obce tvoří v oblasti prevence kriminality základní úroveň a jsou vnímána jako těžiště prevence kriminality v ČR.

3.3 Úloha státu prevence kriminality po roce 1989

Významný byl zejména rok 1989, kdy v době výrazných politických, ekonomických i sociálních změn začala kriminalita výrazně narůstat. V rámci přijetí dokumentu nazvaného „Právo občanů na bezpečnost v právním státě“ byla přijata řada opatření, která tvořila základ budoucích preventivních opatření.

Až v roce 1993 rozhodla česká vláda o zpracování programu sociální prevence a prevence kriminality, následně byl také vytvořen Republikový výbor pro prevenci kriminality. Uvedený výbor byl přidělen pod kontrolu Ministerstva vnitra. Současně byla zastoupena i další ministerstva, která s prevencí kriminality pracují dodnes, např. ministerstvo obrany, práce a sociálních věcí, spravedlnosti, školství atd.

Mezi hlavní úkoly patřila zejména koordinace výše uvedených ministerstev v oblastech prevence kriminality. Spolupráce s občanskými iniciativami a církvemi,

⁴⁷ FIRSTOVÁ, Jana a ZÁMEK, David. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-057-8, s. 91-93.

podpora vzniku komisí pro prevenci a předkládání zpráv o účinnosti prevence v České republice.

V rámci prevence má významné a nezastupitelné místo policie, která je nezastupitelná při ochraně obyvatel.⁴⁸ „V policejní práci – pojímané jako služba veřejnosti, by mělo jít o každodenní práci většiny policistů, prioritně příslušníků pořádkové policie.“⁴⁹

Institucionalizace kriminologie má v České republice tradici spojenou se založením Kriminologického ústavu v roce 1926 na půdě Univerzity Karlovy, dále pak vznikl Výzkumný ústav kriminologický. Později byly sice uvedené ústavy zrušeny, výuka kriminologie přešla pod Policejní akademii ČR nebo Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze.

V souvislosti s prevencí je nutné zmínit Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Přejmenování Výzkumného ústavu kriminologického na Institut pro kriminologii a prevenci mělo poukázat na nutnost využití prevence jako nástroje kontroly kriminality. Současně je třeba zdůraznit potřebu zabývat se prevencí v teoretické rovině s následnou aplikací v praxi.⁵⁰

3.5 Prevence kriminality na místní úrovni

„Na lokální, místní úrovni dochází ve svém důsledku k naplňování opatření prevence kriminality. Hovoříme tedy o místní úrovni, jako o těžišti prevence kriminality v ČR. Lokální úroveň je tou, na které je třeba při znalosti specifických místních podmínek řešit konkrétní problémy. Jako nejefektivnější se jeví právě programy postavené na místní znalosti, potřebách lokality a místních možnostech jejich řešení.“⁵¹

Města a obce realizují projekty a aktivity, které mají např. zvyšovat bezpečí ve veřejných prostranstvích, vyhledávat rizikové skupiny obyvatel, definovat jejich delikventní činnost a snažit se ji snížit. Dále sbírají informace z oblasti prevence kriminality a dále je předávají ostatním subjektům. Na místní úrovni je vybudována

⁴⁸ NOVOTNÝ, Oto a ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-377-5, s. 202-203.

⁴⁹ Tamtéž, s. 211.

⁵⁰ GRÍVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s.30.

⁵¹ FIRSTOVÁ, Jana a ZÁMEK, David. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-057-8, s. 99.

institucionální základna, která je podle Firstové a spol. nezbytná pro realizaci prevence a její uskutečňování v praxi.⁵² Vzniká tak pozice koordinátora prevence kriminality.

Při analýze bezpečnostní situace na místní úrovni tak, aby byly preventivní programy efektivní, je nutná soustavná a systematická práce s potřebou kladení otázek typických pro kriminalistickou práci. Mezi sedm základních otázek patří: Kdo, co, kdy, kde, jak, čím a proč?

Výstupem jsou zejména výzkumy od různých zadavatelů, ale také odborné práce studentů, které se zabývají tvorbou preventivních programů. Autorka této bakalářské práce navázala kontakt a požádala o spolupráci právě Policii ČR na místní úrovni. Další postup konzultovala s koordinátorkou preventivní činnosti Policie ČR, vše je uvedeno v empirické části bakalářské práce.

V zákoně o obecní policii č. 553/1991 Sb., podle kterého má obecní policie přispívat k ochraně a bezpečnosti osob a majetku, dohlížet na dodržování obecně závazných vyhlášek. Zákon dále pojednává o formách prevence proti porušování veřejného pořádku.⁵³

Zde je uvedeno, že obecní policii může zřídit nebo zrušit obecní zastupitelstvo závaznou vyhláškou. Úkol policie je zde definován jako zajištění a zabezpečení veřejného pořádku na území obce. Strážníci, kteří působí na území obce, spolupracují s Policií České republiky. Jejich povinností je zajišťovat v rámci svých povinností i prevenci kriminality.

3.6 Asistent prevence kriminality

Projekt „Asistent prevence kriminality“ (APK) je konkrétní iniciativa zaměřená na zvýšení bezpečnosti v sociálně vyloučených lokalitách. Cílem projektu je preventivně působit proti extremismu a podněcovat obce i občany k hledání pozitivních řešení problémů. Tento projekt, spuštěný v září 2009, je úspěšně prováděn odborem prevence kriminality Ministerstva vnitra v celé České republice. Jedná se o nejúspěšnější a nejžádanější projekt prevence kriminality v sociálně

⁵² FIRSTOVÁ, Jana a ZÁMEK, David. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-057-8, s. 98.

⁵³ AION CS, s.r.o. *Zákon č. 553/1991 Sb. O obecní policii*. Online Sbírka zákonů, 2023. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-553>. [citováno 2023-10-20].

vyločených lokalitách. Veřejný pořádek, bezpečí a zaměstnanost má díky projektu Asistenta prevence kriminality pozitivní výsledky a dopady.⁵⁴

„Po pilotní realizaci projektu v roce 2009 bylo již v roce 2010 v rámci České republiky 38 asistentů působících v 10 obcích, v roce 2018 pak celkem působilo ve 33 obcích v rámci celé země 86 asistentů prevence kriminality podpořených z rozpočtu MV v rámci Programu prevence kriminality ve výši 18 923 590 Kč.“⁵⁵

Rok	Počet podpořených obcí	Počet APK	Celková výše přiznané dotace
2010	10	38	3 876 000 Kč
2011	16	104	3 423 000 Kč
2012	21	37	5 328 000 Kč
2013	38	90	13 360 000 Kč
2014	64	127	17 644 000 Kč
2015	58	175	22 656 000 Kč
2016	47	121	25 529 000 Kč
2017	37	92	20 928 000 Kč
2018	33	86	18 923 590 Kč

Tabulka č. 2: Tabulka počtu podpořených dílčích projektů prevence kriminality - Asistent prevence kriminality (APK) v letech 2010–2018 a celková výše přiznaných finančních dotací z Programu prevence kriminality Ministerstva vnitra

Zdroj: MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Asistent prevence kriminality*. Online. 2023. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/dobra-praxe/apk/>. [citováno 2023-11-06].

Odborná komise, skládající se z členů samosprávy, obecní policie, Policie ČR, koordinátorů pro romské záležitosti, zástupců významných neziskových organizací a zástupců Ministerstva vnitra, má za úkol výběr konkrétních asistentů do projektu. Asistent pracuje pro obecní policii podle zákona č. 553/1991 Sb. o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů, a není zařazen mezi strážníky nebo

⁵⁴ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Asistent prevence kriminality*. Online. 2023. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/dobra-praxe/apk/>. [citováno 2023-11-06].

⁵⁵ Tamtéž.

čekatele. Během své práce má konkrétního strážníka jako mentora, s nímž úzce spolupracuje. Na úspěšnosti projektu se podílí jednotlivá pracoviště Policie ČR v daných lokalitách.

Regionální pracoviště a konzultanti spolupracující s Úřadem práce ČR identifikují vhodné lokality a na základě znalosti daného regionu stanovují požadavky, které by měli asistenti prevence kriminality splňovat. Na základě těchto požadavků Úřad práce ČR vyhledá vhodné kandidáty, kteří absolvují výběrové řízení na tuto pozici. Asistenti prevence kriminality, podporovaní Úřadem práce ČR, jsou zaměstnanci obecní nebo městské policie a musí na svých pozicích dodržovat závaznou metodiku vydanou Ministerstvem vnitra.

Kromě finanční podpory poskytované Ministerstvem vnitra jsou další asistenti prevence kriminality financováni z dalších zdrojů, jako jsou prostředky poskytované úřady práce na základě dohody mezi Ministerstvem vnitra a Generálním ředitelstvím Úřadu práce ČR. Koncem listopadu 2018 podporovaly úřady práce 252 asistentů v 82 obcích. Další finanční prostředky na podporu asistentů pocházejí přímo z rozpočtů jednotlivých obcí nebo z evropských projektů v rámci Operačního programu zaměstnanost. Celkový odhad naznačuje, že ke konci roku 2017 mohlo být v České republice aktivních přibližně 500 asistentů prevence kriminality.⁵⁶

Projekt byl úspěšný díky možnosti zaměstnání dlouhodobě nezaměstnaných osob se znalostmi specifickými pro vyloučené lokality jako asistenti prevence kriminality. Jejich účast v těchto oblastech snížila riziko trestné činnosti a vandalismu a zvýšila pocit bezpečí občanů. Asistenti přispěli k udržování čistoty ve veřejných prostranstvích a pomohli zmírnit problémy v oblasti občanského soužití. Pracovali na budování důvěry mezi obyvateli a institucemi, včetně školní docházky a organizace volného času dětí. Tyto metody vedly ke zlepšení bezpečnostní situace v sociálně vyloučených lokalitách a také k pozitivní změně postojů obyvatel k místním strážníkům. Podle subjektivního hodnocení strážníků došlo k postupné změně pohledu na romskou komunitu jako na problematickou skupinu. Objektívni údaje potvrzují, že v oblastech, kde asistenti pracují, klesl

⁵⁶ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Asistent prevence kriminality. Online. 2023. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/dobra-praxe/apk>. [citováno 2023-11-06].

počet oznámených přestupků, zejména týkajících se veřejného pořádku, a došlo ke zvýšení objasnitelnosti různých přestupků díky znalostem asistentů o místních poměrech. Obyvatelé lokalit jsou vstřícní vůči asistentům a obracejí se na ně se svými problémy, což platí jak pro příslušníky romské menšiny, tak pro příslušníky většiny obyvatelstva.⁵⁷

3.6.1 Nedostatky realizace projektu asistent prevence kriminality

Problémové aspekty realizace zahrnují neochotu nebo nedostatečnou motivaci asistentů k získání formálního vzdělání, což by jim umožnilo přechod na jiné pracovní pozice, jako například strážníka městské policie. Hlavním cílem projektu ale nebylo primárně dosažení dalšího vzdělání. Dalším problémem bylo obtížné nalézt vhodné kandidáty pro pozici asistenta v lokalitě, kde neexistovala žádná nestátní nezisková organizace se specializací na problematiku sociálně vyloučených lokalit. Asistentům se v některých lokalitách nepodařilo navázat pevné vztahy, zejména v místní romské komunitě, což by jim umožnilo hlouběji proniknout do této komunity a účinněji spolupracovat na řešení problémů. Navzdory maximálnímu úsilí asistentů a spolupracujících strážníků se nepodařilo navázat kontakt s občany ve všech lokalitách. Důvodem byl nezájem obyvatel této konkrétní lokality zapojit se do řešení negativních jevů a zlepšení bezpečnosti. Získání důvěry a navázání komunikace s obyvateli bylo pro asistenty velmi náročné, zejména u mladší generace, která často měla málo životních zkušeností.⁵⁸

3.7 Tvoje cesta

Během roku 2019 byl vypracován nový integrovaný plán policejní prevence, který představuje nové aktivity. Plán se zaměřuje na hlavní priority policejního prezidenta, konkrétně boj proti drogové kriminalitě, zlepšení bezpečnosti online prostředí a zajištění bezpečnosti v dopravě. Jeho hlavním cílem je podnítit veřejnost k větší odpovědnosti za vlastní bezpečnost, včetně rodičů, kteří jsou zodpovědní za bezpečí svých dětí.

⁵⁷ JIRÁNEK, Radek a KONIČEK, Tomáš. *Informace o projektu Asistent prevence kriminality*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-projektu-asistent-prevence-kriminality.aspx>. [citováno 2023-11-06].

⁵⁸ Tamtéž.

Preventivní programy se nazývají: „Tvoje cesta onlinem“, „Tvoje cesta v dopravě“ a „Tvoje cesta načisto“.⁵⁹

„**Tvoje cesta onlinem**“ je součástí konceptu policejní prevence nazvaného "Tvoje cesta" a zaměřuje se na bezpečnost v digitálním prostředí. Tento projekt, vyvinutý ve spolupráci s ČSOB, se stává klíčovým prvkem preventivního úsilí v oblasti online kriminality, zejména v kontextu školního prostředí a rodinného života.

Vytvořené metodiky a návody poskytují praktické rady, jak předejít kriminalitě online, a jsou určeny nejen školním dětem, ale také jejich rodičům. V roce 2020 byl spuštěn výukový program realizovaný policejními preventisty a bankovními experty, kteří působí jako ambasadoři finanční gramotnosti. Tento program je zaměřen na základní školy a slouží k posílení povědomí o digitální bezpečnosti.⁶⁰

„**Tvoje cesta v dopravě**“ se věnuje prevenci v silničním provozu a vychází z partnerství s neziskovou organizací Bezpečně na silnicích o.p.s. a jejich projektem „Markétina dopravní výchova“, stejně jako s policejním projektem „Zebra se za Tebe nerozhledne“. Hlavním cílem je poskytovat metodiky, semináře a materiály zaměřené na prevenci v silničním provozu, zejména s ohledem na školní děti a lektory.

Tento pilíř policejní prevence hraje klíčovou roli, zejména v období před rokem 2025, kdy se očekává, že bude dopravní výchova zahrnuta jako povinná součást školních vzdělávacích programů. Sekce „Tvoje cesta v dopravě“ bude nadále rozšiřovat svou působnost o další projekty, které se budou zaměřovat i na autoškoly. Cílem je posilovat povědomí o bezpečnosti na silnicích a přispívat k odpovědnému chování v dopravě.

„**Tvoje cesta načisto**“ je program primární protidrogové prevence proti drogám, který byl zahájen v roce 2021. Tento program představuje interaktivní formu přednášky, jež zahrnuje promítání skutečných příběhů, soutěžní hry

⁵⁹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Tvoje cesta*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/tvoje-cesta.aspx>. [citováno 2024-02-01].

⁶⁰ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Tvoje cesta onlinem*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-tvoje-cesta-onlinem.aspx>. [citováno 2024-02-01].

a odborný výklad policisty týkající se právních aspektů spojených s užíváním návykových látek.

Cílem programu není pouze vysvětlit trestní odpovědnost související s užíváním drog, ale také posílit právní povědomí mezi mládeží. Dále se snaží prohloubit diskusi o rizicích závislosti a motivovat mladé lidi k zdravějšímu životnímu stylu i vyšší společenské odpovědnosti.

Program se zaměřuje na témata svobody jednotlivce a respektování zákonů. Chce ukázat, že zákony mají za úkol chránit nezletilé osoby před nebezpečím a negativními dopady užívání návykových látek. Odborným gestorem programu je Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování policie České republiky.⁶¹

3.8 Preventivní programy pro žáky do 15 let

Preventivní programy v rámci vzdělávacího procesu organizuje a za primární a sekundární prevenci na základních školách odpovídá metodik primární prevence. Práce školního metodika prevence vychází z minimálního preventivního programu základní školy pro příslušný rok.

„Vyhodnocuje varovné signály spojené s možností výskytu rizikového chování a poskytuje poradenskou činnost. Podílí se na tvorbě a naplňování Minimálního preventivního programu školy. Organizuje přednášky a besedy spojené s uvedenou problematikou.“⁶²

3.8.1 Preventivní programy na Masarykově základní škole Kdyně

Vzhledem k tématu bakalářské práce je v rámci preventivních programů dále specifikována spolupráce školy a zástupců Policie ČR. Masarykova základní škola Kdyně, kde proběhlo i dotazníkové šetření, pravidelně spolupracuje s Policií ČR již od roku 2012. Ve školním roce 2022/2023 dle závěrečné zprávy školního metodika prevence proběhly tyto preventivní programy organizované nebo zajišťované Policií ČR:

30. 11. 2022 – beseda Policie ČR s ukrajinskými žáky

⁶¹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Tvoje cesta*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/tvoje-cesta.aspx>. [citováno 2024-02-01].

⁶² NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Školní metodik prevence*. Online. 2022. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/projekty/rspp/skolni-metodik-prevence.html>. [citováno 2024-01-10].

1. 12. 2022 – beseda s Městskou policií v Domažlicích. Žáci měli možnost seznámit se s náplní práce městských policistů.

2. 3. 2023 – beseda s Policií ČR ve 4. třídách. Žáci získali základní poznatky z činnosti policie, páté ročníky měly besedu 11. 4. 2023. Téma besed byla bezpečnost silničního provozu a základní informace o kyberšikaně.

20. 9. 2023 – kurz dopravní výchovy ve 4. třídách, cílem bylo seznámení žáků se základy pravidel silničního provozu a se správnou technikou jízdy na kole.

28. 3. 2023 – 8. třídy: preventivní program s besedou na téma právní odpovědnost, který vedla preventistka a tisková mluvčí Policie ČR por. Bc. Barbora Šmaterová, DiS.

28. 4. 2023 – 9. třídy: preventivní program s besedou na téma právní odpovědnost, který vedla preventistka a tisková mluvčí Policie ČR por. Bc. Barbora Šmaterová, DiS. V tomto termínu současně proběhlo dotazníkové šetření autorky bakalářské práce.

20. 6. 2023 – ve spolupráci s Policií ČR ve vybraných třídách a dalších prostorách školy proběhla preventivní akce s psovodem Policie ČR s ukázkou vyhledávání drog.

Tisková mluvčí a preventistka Policie ČR zajišťuje preventivní činnost na Domažlicku. Stejně preventivní programy byly realizovány i v ostatních základních školách v tomto regionu.

3.8.2 Preventivní programy na Základní škole Dolany

Preventivní programy na základních školách jsou realizovány i způsobem, kdy žáci školy jedou do Plzně. Zde na adrese Plzeň, Polední 6, sídlí metodici prevence kriminality Městské policie Plzeň, kde se uskutečňují preventivní programy.

Dále následuje příklad konkrétního preventivního programu s názvem Šikana a rizikové chování spojené s informačními technologiemi, který byl připraven na žádost Základní školy Dolany. Tento program je součástí konceptu *Tvoje cesta onlinem*.⁶³

⁶³ MĚSTSKÁ POLICIE PLZEŇ. *Beseda pro děti z Dolan u Klatov - šikana a kyberšikana*. Online. Dostupné z: https://www.mpplzen.cz/aktuality/lang_72/beseda-pro-deti-z-dolan-u-klatov-sikana-a-kybersikana.aspx. [citováno 2024-02-01].

V samotném průběhu besedy byla důležitá kombinace přednášky, diskuse, zpětné vazby a různé testy, které žáky seznámily s danou problematikou.

Přednáška poskytovala strukturovaný rámec pro představení klíčových témat. Účelem přednášky bylo vykládat informace srozumitelným způsobem a udržovat pozornost dětí. Během přednášky může právě interaktivní přístup, například otázky směřující k dětem, zvýšit jejich angažovanost. Diskuse s dětmi představovala prostor pro aktivní účast a sdílení názorů. Vytvářet prostředí, kde se děti cítí povzbuzeny k vyjádření svých myšlenek a postojů, je velice důležité.⁶⁴

Děti měly také možnost seznámit se s prací strážníků a prohlédnout si služební vozidlo a čtyřkolku. Beseda zahrnovala i důležité informace týkající se trestné činnosti v kontextu probíraného tématu. Na závěr obdrželi účastníci drobné dárky související s danou problematikou.⁶⁵

Pro více informací se autorka práce obrátila na policejního preventistu Bc. Jana Barfuse, Dis. z Plzeňské policie, který se podílel na vypracování sylabu k jednotlivým preventivním programům podle tématu. Témata zahrnují především tyto oblasti: šikana, kyberšikana, legální a ilegální návykové látky, trestní odpovědnost a další.

Šikana

První část přednášky vysvětlovala, co je šikana, jaké jsou její druhy, vývoj a průběh. Poté se metodici zaměřovali na osobnost oběti a osobnost agresora. Osobnost agresora rozdělily do tří základních typů – hrubián, elegán, vtipálek. Následovaly projevy šikany s uváděním konkrétních příkladů. Dále byly zkoumány následky, jako je poškození fyzického a psychického zdraví a ztráta důvěry k autoritám.

Přednáška pokrývala také možná řešení šikany, včetně hledání pomoci. Dále byly diskutovány právní následky šikany a výchovná opatření, včetně role školy, SVP, OSPOD a možnosti potrestání podle Zákona 218/2003 Sb. Nakonec byly

⁶⁴ MĚSTSKÁ POLICIE PLZEŇ. *Prevence. Šikana*. Online. Dostupné z: <https://www.mpplzen.cz/Files/mestskapolicie/Sylabyprevence2021/SylabySikana2.stupenZS2020.pdf>. [citováno 2024-02-01].

⁶⁵ MĚSTSKÁ POLICIE PLZEŇ. *Beseda pro děti z Dolan u Klatov - šikana a kyberšikana*. Online. Dostupné z: https://www.mpplzen.cz/aktuality/lang_72/beseda-pro-deti-z-dolan-u-klatov-sikana-a-kybersikana.aspx. [citováno 2024-02-01].

poskytnuty kontakty na organizace a instituce poskytující pomoc v případě šikany.⁶⁶

Rizikové chování spojené s informačními technologiemi

Druhá část přednášky se zaměřovala na pozitivní nebo negativní vliv informačních technologií na děti a mládež. Následně byly představeny projevy a znaky kyberšikany. Důležitým tématem byla rizika spojená s užíváním sociálních sítí. Velký důraz byl kladen na platformu Facebook. Sexting (tj. předávání osobních fotografií, videonahrávek či zpráv intimního obsahu), kybergrooming (kdy agresor navazuje kontakty s obětí pod smyšlenou identitou na sociálních sítích, lákání oběť na místo skutečného setkání, aby ji mohl sexuálně zneužít) a prevence byly také součástí této přednášky, podpořené výukovými videonahrávkami.

Přednáška byla zakončena informacemi o tom, co dělat v případě, když nastane nežádoucí událost, a jak postupovat při hledání pomoci.⁶⁷

3.8.3 Preventivní programy na Základní škole v Plzni, Brojova 13

V rámci primární prevence se konaly na druhém stupni 20. základní školy Brojova 13 besedy s městskou policií v období od 4. do 18. dubna 2023. Každý ročník měl specifická témata:

- Šestý ročník se zaměřil na problematiku šikany a kyberšikany.
- Sedmý ročník se věnoval domácímu násilí a kyberšikaně.
- Osmý ročník se zabýval legálními drogami jako je alkohol, tabák a těkavé látky.
- Devátý ročník se zaměřil na ilegální drogy a s nimi spojenou trestní odpovědnost.

Během besed byli žáci seznámeni s problematikou jednotlivých témat a s riziky plynoucími a s možnými riziky.⁶⁸

⁶⁶ MĚSTSKÁ POLICIE PLZEŇ. *Prevence. Šikana*. Online. Dostupné z: <https://www.mpplzen.cz/Files/mestskapolicie/Sylabyprevence2021/SylabySikana2.stupenZS2020.pdf>. [citováno 2024-02-01].

⁶⁷ MĚSTSKÁ POLICIE PLZEŇ. *Prevence. Rizikové chování spojené s informačními technologiemi*. Online. Dostupné z: <https://www.mpplzen.cz/Files/mestskapolicie/Sylabyprevence2021/SylabyRizikovechovanispojenesinformacnimithechnologiemi2020-docx>. [citováno 2024-02-01].

⁶⁸ 20. ZÁKLADNÍ ŠKOLA BROJOVA 13, PLZEŇ. *Besedy s městskou policií*. Online. Dostupné z: <https://zs20.plzen.eu/skolni-akce/2-stupen/besedy-s-mestskou-polici.aspx>. [citováno 2024-02-01].

Následuje stručný popis některých témat z preventivních programů, která ještě nebyla v bakalářské práci zmíněna.

Legální návykové látky

Přednáška, která proběhla v rámci prevence, se zaměřila na rozdělení látek na legální a ilegální, následovaly pojmy související s drogovou závislostí a příklady legálních látek. Statistiky užívání legálních látek v České republice byly prezentovány s důrazem na mladistvou a dospělou populaci. Přednáška dále podrobně rozebírala témata jako důvody užívání alkoholu, historii tabákových výrobků, obsah a složení cigaret, a nové trendy v užívání tabáku. Velký důraz se v průběhu přednášky kladl na elektronické cigarety, vapování, ale i rizika spojená s kouřením vodní dýmky.⁶⁹

Právě elektronické cigarety a žvýkací tabáky bývají na základních a středních školách po celé ČR velkým problémem. Užívání těchto produktů s sebou nese velké množství zdravotních rizik včetně silné závislosti. V poslední době přibýly případy, kdy jsou tyto produkty dostupné stále mladším ročníkům. Podle závěrečné zprávy Státního zdravotního ústavu za rok 2022 je patrné, že největší počet uživatelů nikotinových sáčků se nachází v nejmladších věkových kategoriích. Odborníci ze základních škol zdůrazňují, že první setkání s nikotinovými sáčky probíhá již ve školním prostředí. Není možné opomenout výraznou mediální kampaň, kterou významné tabákové společnosti vedou k podpoře prodeje nikotinových sáčků a jiných alternativ k tradičním cigaretám. Reklama na tyto produkty je masivně rozšířena v hromadné dopravě a běžně se s ní setkáváme i v trafikách.⁷⁰

Závěrem byly rozebrány přestupky a trestné činy spojené s užíváním látek osobami mladšími 18 let, včetně výchovných opatření a platných zákonů. Přednáška také nabídla informace o specializované péči pro kuřáky a poskytla kontakty na organizace a instituce, které se věnují této problematice.⁷¹

⁶⁹ 20. ZÁKLADNÍ ŠKOLA BROJOVA 13, PLZEŇ. *Besedy s městskou policií*. Online. Dostupné z: <https://zs20.plzen.eu/skolni-akce/2-stupen/besedy-s-mestskou-polici.aspx>. [citováno 2024-02-01].

⁷⁰ KUZRYCZ. *Postrach českých škol? Učitelé i adiktologičtí odborníci varují před „epidemií“ nikotinových sáčků*. Online. In: Zprávy z domova. Tisková zpráva 27. 6. 2022 Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/659066-postrach-ceskych-skol-ucitele-i-adiktologicti-odbornici-varuji-pred-epidemi-nikotinovych-sacku> [citováno 2024-02-10].

⁷¹ 20. ZÁKLADNÍ ŠKOLA BROJOVA 13, PLZEŇ. *Besedy s městskou policií*. Online. Dostupné z: <https://zs20.plzen.eu/skolni-akce/2-stupen/besedy-s-mestskou-polici.aspx>. [citováno 2024-02-01].

Ilegální návykové látky

Přednáška podrobně rozebírala téma nelegálního obchodování a přibližovala drogovou scénu v Plzni.

V rámci prezentace byly drogy rozděleny do skupin jako jsou halucinogeny, konopné drogy, stimulanty, opiáty, nové syntetické drogy, těkavé látky a léky. Zvláštní důraz byl kladen na rizika spojená s užíváním těchto látek u dětí a dospívajících.

V rámci přednášky byla zmíněna opatření v boji proti drogové kriminalitě a jaký vliv mají například substituční centra. Na závěr metodici prevence poskytli užitečné kontakty na organizace a instituce specializující se na tuto problematiku.⁷²

Trestní odpovědnost

Přednáška se zaměřovala na klíčové pojmy spojené s principy a zásadami správného chování, jako jsou morálka, přestupek a trestný čin. Poskytovala příklady konkrétních přestupků a trestných činů, aby ilustrovala teoretické koncepty.

V rámci právního rámce byl prezentován Zákon č. 218/2003 o soudnictví ve věcech mládeže, který se týká soudních záležitostí týkajících se mladistvých. Přednáška dále popisovala různé aspekty řízení ve věcech dětí mladších 15 let, včetně druhů opatření, která mohou být přijata.

Část přednášky se věnovala také trestní odpovědnosti mladistvých a rozlišovala různé druhy opatření: výchovná opatření a ochranná opatření s konkrétními příklady.

Závěrečná část pak zkoumala okolnosti, které mohou vyloučit protiprávnost, a následky spojené s neposkytnutím pomoci.⁷³

⁷² MĚSTSKÁ POLICIE PLZEŇ. *Prevence. Ilegální návykové látky*. Online. Dostupné z: <https://www.mpplzen.cz/Files/mestskapolicie/Sylabyprevence2021/Sylabyilegalnilatky2020.pdf>. [citováno 2024-02-10].

⁷³ MĚSTSKÁ POLICIE PLZEŇ. *Prevence. Trestní odpovědnost*. Online. Dostupné z: <https://www.mpplzen.cz/Files/mestskapolicie/Sylabyprevence2021/SylabyTrestniodpovednost2020.pdf>. [citováno 2024-02-10].

4 EMPIRICKÁ ČÁST

4.1 Cíl empirické části práce

Empirická část ověřuje prostřednictvím dotazníkového šetření cíle stanovené v této bakalářské práci, a to konkrétně:

1. zda jsou preventivní programy realizované ve školách vhodným prostředkem prevence rizikového chování u dětí do 15 let věku,
2. plní-li realizovaný preventivní program, jehož součástí byla i beseda na téma právní odpovědnost tyto stanovené dílčí cíle:
 - a) zjištění úrovně znalostí žáků z oblasti právní odpovědnosti
 - b) získání nových informací z oblasti trestněprávní odpovědnosti
 - c) o které konkrétní téma mají aktuálně žáci zájem

4.2 Metodologie

Pro hlavní výzkum dané problematiky byl použit kvantitativní výzkum. Dotazníkové šetření jako metoda testování byla vybrána z důvodu, že je možné tak získat názory velkého počtu lidí. Odpovědi lze srovnávat, třídít a hledat souvislosti.⁷⁴ Další výzkumnou metodou se stala analýza dostupných relevantních zdrojů, které pojednávají o daném tématu. Protože bylo nutné získat aktuální a přesné informace, byly použity zdroje elektronické, získané z webových stránek Ministerstva vnitra, Policie České republiky a obecní policie příslušných měst.

Při analýze dokumentů byla mimo jiné prostudována odborná literatura, která o daném tématu pojednává.

4.2.1 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření proběhlo jako součást preventivního programu s besedou na téma právní odpovědnost. Dotazníkové šetření proběhlo na Masarykově základní škole Kdyně, zúčastnily se jej 3 třídy žáků devátých ročníku. Celkový počet respondentů byl 60. Dotazník byl anonymní a žáci byli předem seznámeni také s účelem dotazníkového šetření, což je jeho využití v bakalářské práci autorky.

⁷⁴ GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

Konstrukce dotazníku, volba a formulace otázek koresponduje s cílem, kterým bylo výstižné vyjádření respondentů. Položky v dotazníku umožňují získání optimálních informací pro ověření stanovených hypotéz.

Anonymní dotazník má celkem 15 položek (otázek). První strana dotazníku obsahuje 10 otázek, druhá 5 otázek. První stranu dotazníku vyplňovali respondenti před zahájením preventivního programu, poté následovala beseda na téma právní odpovědnost. Dotazník měli respondenti stále u sebe, druhou stranu vyplňovali po ukončení besedy.

Otázky jsou rozdělené na otevřené, uzavřené nebo polouzavřené. Otevřené otázky nenabízejí žádnou variantu odpovědi, hodí se tak pro získání stanoviska nebo názoru respondentů bez omezování variantou odpovědi. Polouzavřené otázky nabízí tři a více variant s možností dopsat vlastní odpověď.

Konkrétní otázky se zabývají níže uvedenými tématy:

1. strana dotazníku:

otázka č. 1 a č. 2: zjišťují věk a pohlaví respondentů

otázka č. 3 a č. 4: věk trestní odpovědnosti a možnost potrestání

otázka č. 5: příklady protiprávního jednání

otázka č. 6: věk, kdy je povolen pohlavní styk

otázka č. 7: okolnosti pohlavního zneužití

otázka č. 8: pořizování a rozšiřování intimních fotografií

otázka č. 9: nabízení návykové látky

otázka č. 10: tolerance alkoholu

DOTAZNÍK: Právní odpovědnost

Prosím o vyplnění jednoduchého anonymního dotazníku. Zjištěné údaje využiji výhradně ve své bakalářské práci.

Dotazník má **2 části**. **PŘED** besedou vyplňte **1. stranu!** Dotazník si nechte u sebe. **Po ukončení** besedy vyplňte **2. stranu** a odevzdejte do připraveného boxu.

1. Kolik ti je let?.....

2. Pohlaví (zakroužkuj):

Žena

Muž

3. Od kolika let jsi v ČR trestně odpovědný? (zakroužkuj):

- od 15 let

- od 21 let

- od 18 let

- nevím

4. Víš, jak můžeš být potrestán v případě, když spácháš trestný čin a je ti 15 let a více? (označ možnost):

nic mi nehrozí, zodpovědnost mají rodiče

jsem zodpovědný za své chování, trest dostanu, ale sazba

dostanu trest jako dospělý člověk

je poloviční než u dospělé osoby

nevím

5. Znáš nějaké konkrétní příklady protiprávního jednání násilného, majetkového nebo mravnostního charakteru? (dopiš):

.....
.....

6. Od kolika let je povoleno mít v ČR pohlavní styk? (zakroužkuj):

- od 13 let

- od 18 let

- od 15 let

- nevím

7. Musí přímo dojít k pohlavnímu styku, aby se to dalo považovat za pohlavní zneužívání? (zakroužkuj):

- ano

- ne

- nevím

8. Je pořizování a rozšiřování intimních fotografií omezeno věkem? (Zakroužkuj)

- není věkem omezeno

- od 21 let

- od 18 let

- nevím

9. Jedná se o protiprávní jednání (přestupek nebo trestní čin), když dáš osobě mladší 18 let tabákový výrobek nebo alkohol? (zakroužkuj):

- ano

- ne

- nevím

10. Jaká je v ČR tolerance alkoholu u řidiče motorového vozidla? (zakroužkuj):

- 0,5 promile

- 0 promile- tzn. žádný alkohol před jízdou

- 1 promile

- nevím

Obr. č. 2: dotazník 1. strana

Zdroj: vlastní

2. strana dotazníku:

otázka č.11: získání nových informací

otázka č.12: nejzajímavější téma

otázka č.13: podpora při získání informací

otázka č.15: názor na snížení počtu trestných činů

2. strana dotazníku: prosím o vyplnění až po ukončení besedy!!!!

11. Dozvěděl(a) ses dnes nové informace o trestní odpovědnosti a protiprávním jednání? (zakroužkuj):

- ano
- ne

12. Jaké téma (oblast, problematika) bylo dnes pro Tebe nejzajímavější? (dopiš).....

.....
.....

13. Kdo by ti v budoucnu mohl poradit nebo poskytnout informace z uvedené problematiky trestní odpovědnosti? (dopiš):

.....
.....

14. Jaké téma by Tě zajímalo při další besedě s Policií ČR? (označ možnost):

☐ trestné činy mladistvých	☐ jiné téma (dopiš jaké)
☐ návykové látky	☐ žádné téma
☐ kyberšikana, šikana	

15. Co by mohlo dle Tvého názoru pomoci při snižování počtu trestných činů u mladých lidí???? (označ možnost):

☐ vyšší tresty za přestupky a trestné činy	☐ výchova v rodině
☐ více informací ve škole	☐ něco jiného např.....
☐ více informací v médiích, sociální sítě, TV aj.	

Děkuji Ti za vyplnění dotazníku.

Noemi Tóthová

Obr. č. 3: dotazník 2. strana
Zdroj: vlastní

4.2.2 Zhodnocení dotazníkového šetření

V celkovém součtu bylo získáno 60 vyplněných dotazníků.

Žádný dotazník nebyl vyřazen. Data z dotazníku byla zpracována do tabulek v programu Microsoft Word a tvoří nedílnou součást této bakalářské práce. Pod každou tabulkou je komentář autorky, který upřesňuje vzhled i následné reakce respondentů během besedy.

Zhodnocené dotazníkové šetření bylo zpracováno do zprávy s názvem: „Zpráva o besedě na téma právní odpovědnosti a výsledky dotazníkového šetření.“ Uvedená zpráva je vložena v této bakalářské práci v empirické části. Zprávu od autorky obdržela koordinátorka prevence Policie České republiky a školní preventista Masarykovy základní školy Kdyně. Uvedené opatření mají přispět ke zpětné vazbě a další spolupráci mezi uvedenými subjekty. Současně je platným doporučením pro praxi.

4.3 Hypotézy

V rámci této bakalářské práce byly stanoveny následující hypotézy:

H1: Žáci mají dostatek vědomostí z oblasti právní odpovědnosti.

Hypotéza se potvrdila, 90 % žáků rozumí osobní zodpovědnosti v případě spáchání trestného činu. Otázky z dotazníkového šetření, které potvrdily uvedenou hypotézu, jsou otázky č. 3, 4, 5, 6, 7, 8 a 9.

H2: V průběhu preventivního programu, jehož součástí byla beseda s preventistkou Policie ČR, získali žáci nové informace.

Hypotéza se potvrdila, protože 90 % žáků získalo nové informace v průběhu preventivního programu. Otázky, které slouží pro vyhodnocení této hypotézy, jsou otázky č. 11 a 12.

H3: Žáci mají zájem o další informace z oblasti právní odpovědnosti.

Hypotéza se potvrdila, otázka č. 14 potvrzuje, že 53 % žáků má zájem o další besedy, které připravuje Policie ČR.

Více informací a vyhodnocení jednotlivých otázek dotazníkového šetření následuje v další kapitole této bakalářské práce (kapitola 4.4.) ve formě komentářů pod tabulkami s výsledky dotazníkového šetření.

4.4 Výsledky dotazníkového šetření v tabulkách a komentáře k otázkám z dotazníkového šetření

Otázka č. 1: Kolik je Ti let?

Přehled respondentů dle věku		
Možnosti	Počet respondentů	Vyjádření v %
14 let	8	13%
15 let	44	73%
16 let	8	13%

Komentář k otázce č. 1: Zjišťuje věk respondentů. Jedná se o žáky základní školy, kteří plní povinnou školní docházku zpravidla 9. rokem. Během školního roku 2022/2023, kdy bylo dotazníkové šetření realizováno, bylo 87 % žáků starších 15 let.

Otázka č. 2: Pohlaví (zakroužkuj):

Přehled respondentů podle pohlaví		
Možnosti	Počet respondentů	Vyjádření v %
Žena	28	47%
Muž	32	53%

Komentář k otázce č. 2: Dělí respondenty podle pohlaví. Poměr mezi respondenty ženského a mužského pohlaví byl téměř vyrovnaný.

Otázka č. 3: Od kolika let jsi v ČR trestně odpovědný? (zakroužkuj):

Trestní odpovědnost vzhledem k věku		
Možnosti	Počet respondentů	Vyjádření v %
Od 15 let	47	78%
Od 18 let	13	22%
Od 21 let	0	0%
Nevím	0	0%

Komentář k otázce č. 3: Trestní odpovědnost aktuálně v souvislosti s věkovou hranicí (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník). Je stanovena tak, že „kdo v době spáchání trestného činu nedovršil patnáctý rok věku, není trestně odpovědný.“ Z odpovědí respondentů vyplývá, že znají věkovou hranici trestní odpovědnosti a uvědomují si, co znamená být trestně odpovědný. Během besedy bylo opakovaně zdůrazněno, co znamená pojem: „mladistvý“ a kdy přesně trestní odpovědnost u něj začíná a končí.

Otázka č. 4: Víš, jak můžeš být potrestán v případě, když spácháš trestný čin a je Ti 15 let a více? (označ možnost):

Výše trestu v případě trestného činu		
Možnosti	Počet respondentů	Vyjádření v %
Nic mi nehrozí, zodpovědnost mají rodiče	0	0%
Dostanu trest jako dospělý člověk	5	8%
Jsem zodpovědný za své chování, trest dostanu, ale sazba je poloviční než u dospělé osoby	54	90%
Nevím	1	2%

Komentář k otázce č. 4: Otázka upřesňuje, jak trest za spáchání trestného činu souvisí s věkem. Pozitivním zjištěním byla informace, že respondenti vědí, že jejich rodiče nejsou zodpovědní za spáchání jejich trestného činu v případě, že jim je 15 let a více. Respondenti se v diskusi po besedě zajímali o formy výkonu trestu nebo o alternativní tresty.

Otázka č. 5: Znáš nějaké konkrétní příklady protiprávního jednání násilného, majetkového nebo mravnostního charakteru: (dopiš):

Příklady protiprávního jednání		
Krádež, znásilnění, napadení, vražda	40	67%
Pití alkoholu za jízdy	2	3%
Poškození cizího majetku	1	2%
Vandalismus	1	2%
Nevím nebo nevyplněno	16	27%

Komentář k otázce č. 5: Byla koncipována jako otevřená otázka z důvodu posouzení rozsahu znalostí respondentů. Respondenti tak nebyli omezováni možnostmi, mezi kterými si musí vybrat. V pořadí nejvyšší četnosti uváděli: krádež, znásilnění, napadení aj. 16 respondentů otázku nevyplnilo nebo uvedlo, že neví. Je proto potřebné i nadále v preventivních programech konkretizovat jednotlivé oblasti protiprávního jednání. Respondenti kladně hodnotili, když policistka uváděla konkrétní příklady z praxe.

Otázka č. 6: Od kolika let je povoleno mít v ČR pohlavní styk? (zakroužkuj):

Věk odkdy je povolen pohlavní styk v ČR		
Od 13 let	0	0%
Od 15 let	59	98%
Od 18 let	1	2%
Nevím	0	0%

Komentář k otázce č. 6: Otázka, která zjišťovala věk, kdy je povolen pohlavní styk v ČR, byla respondenty zodpovězena z 98 % správně. Lze tak usuzovat, že uvedená informace je pro žáky aktuální a důležitá. Mají tedy o ní přesné informace. Během besedy projevovali respondenti zájem i o další detaily, např. jaké jsou následky a tresty při porušení věkové hranice.

Otázka č. 7: Musí přímo dojít k pohlavnímu styku, aby se to dalo považovat za pohlavní zneužívání? (zakroužkuj):

Pohlavní zneužívání v souvislosti s pohlavním stykem		
Musí přímo dojít k pohlavnímu styku, aby se to dalo považovat za pohlavní zneužívání?		
Ano	3	5%
Ne	57	95%
Nevím	0	0%

Komentář k otázce č. 7: Vymezení pojmu „pohlavní zneužívání“ a „pohlavní styk“ v souvislosti s trestní odpovědností proběhlo během besedy s důrazem na

ověření, že se respondenti orientují v dané problematice dostatečně dobře. Výsledky této otázky prokazují, že respondenti opravdu rozumí situaci, že nemusí dojít přímo k pohlavnímu styku, aby se uvedené jednání dalo hodnotit jako trestný čin. Respondenti byli velice otevření a bez zábran se dotazovali policistky a uváděli i konkrétní situace jako dotazy.

Otázka č. 8: Je pořizování a rozšiřování intimních fotografií omezeno věkem? (zakroužkuj):

Pořizování a rozšiřování intimních fotografií v souvislosti s věkem		
Je pořizování a rozšiřování intimních fotografií omezeno věkem?		
Není omezeno	21	35%
Od 18 let	34	57%
Od 21 let	0	0%
Nevím	5	8%

Komentář k otázce č. 8: Zde se hodnotí, zda respondenti rozumí zodpovědnosti v případě, že rozšiřují např. na sociálních sítích intimní fotografie. V současné době jsou ve školách často řešeny případy kyberšikany a vydírání. Spolupráce školy a Policie ČR je žádoucí. V diskusi po besedě měli respondenti možnost pokládat policistce otázky na dané téma. Zajímala je nebezpečná pronásledování, sexuální nátlak a především opět konkrétní příklady z praxe, které policistka řešila.

Otázka č. 9: Jedná se o protiprávní jednání (přestupek nebo trestný čin), když dáš osobě mladší 18 let tabákový výrobek nebo alkohol? (zakroužkuj):

Protiprávní jednání v případě předání návykové látky		
Ano	56	93%
Ne	1	2%
Nevím	3	5%

Komentář k otázce č. 9: Na otázku ohledně předání návykové látky odpověděli respondenti s jistotou, že rozumí protiprávnímu jednání v této situaci. V diskusi

bylo aktuálně uvedeno, o jaké výrobky se jedná. Zdůrazněno bylo i nebezpečí užívání nikotinových sáčků a žvýkacího tabáku.

Otázka č. 10: Jaká je v ČR tolerance alkoholu u řidiče motorového vozidla? (zakroužkuj):

Tolerance alkoholu u řidiče		
0,5 promile	9	15%
1 promile	0	0%
0 promile	49	82%
Nevím	2	3%

Komentář k otázce č. 10: Uvedené téma je obsaženo v různých předmětech na základní škole, např. rodinná výchova nebo výchova ke zdraví. Respondenti se dobře orientují v problematice tolerance alkoholu u řidiče dopravního prostředku. Policistka upřesňovala situace během besedy, kdy se žáci ptali na toleranci alkoholu při řízení kola nebo lodi. Chtěli vědět, co se stane, když někdo „nafouká“ 0,3 promile alkoholu při dechové zkoušce. Respondenti pozitivně hodnotili odpovědi policistky, které byly přesné, výstižné a jasně formulované.

Otázka č. 11: Dozvěděl(a) ses dnes nové informace o trestní odpovědnosti a protiprávním jednání? (zakroužkuj):

Získání nových informací		
Ano	54	90%
Ne	6	10%

Komentář k otázce č. 11: Respondenti potvrdili, že se dozvěděli nové informace při besedě s policistkou na téma právní odpovědnost. Beseda se uskutečnila během 3 vyučovacích hodin včetně vyplnění dotazníku a diskuse. Doporučení pro praxi obsahuje i možnost navýšení frekvence preventivních programů, nejlépe již v 8. třídách základních škol. V současné době je program realizován u žáků 9. tříd jen 1x ročně.

Otázka č. 12: Jaké téma (oblast, problematika) bylo dnes pro Tebe nejzajímavější? (dopiš):

Nejzajímavější téma z besedy		
Tresty	15	25%
Pornografie a zneužívání	15	25%
Trestné činy	12	20%
Návykové látky	8	13%
Nic	4	7%
Všechno	3	5%
Nevyplněno	3	5%

Komentář k otázce č. 12: Navazuje na předchozí otázku ohledně způsobu získávání nových informací. V této otázce respondenti uváděli svůj aktuální zájem o konkrétní oblasti. Vyhodnocení otázky pomůže aktualizovat téma dalšího preventivního programu v oblasti primární a sekundární prevence.

Otázka č. 13: Kdo by Ti v budoucnu mohl poradit nebo poskytnout informace z uvedené problematiky trestní odpovědnosti? (dopiš):

Poskytování informací		
Rodiče	17	28%
Nevím, nevyplněno	17	28%
Policie	16	27%
Internet	6	10%
Právník	3	5%
Psycholožka	1	2%

Komentář k otázce č. 13: Otázka zjišťuje způsob a zdroje, jak respondenti získávají informace z oblasti trestní odpovědnosti. Vyrovnaný poměr mezi rodiči a policií naznačuje důvěru k policii jako zdroji informací a současně zůstává důležitým zdrojem i rodina respondentů. Otázka byla opět otevřená, 15 respondentů uvedlo i kombinace různých zdrojů informací. Protože 17 respondentů napsalo, že neví nebo nevyplnilo otázku vůbec, je potřeba školou

organizovaných vzdělávacích programů i v budoucnu nutná. Současně se potvrdilo, že spolupráce policie a školy, kdy policistka osobně ve škole přednáší je respondenty velmi oblíbená. Respondenti tak neustále získávají pravdivé informace podle svého zájmu.

Otázka č. 14: Jaké téma by Tě zajímalo při další besedě s Polici ČR? (označ možnost):

Zajímavé téma v další besedě		
Trestné činy mladistvých	2	3%
Návykové látky	32	53%
Kyberšikana, šikana	12	20%
Jiné téma	11	18%
Žádné téma	3	5%

Komentář k otázce č. 14: Otázka zjišťuje zájem o další témata nebo rozšíření stávajícího tématu o konkrétní situace. Převládá poptávka po informacích z oblasti zneužívání návykových látek.

Otázka č. 15: Co by mohlo dle Tvého názoru pomoci při snižování počtu trestných činů u mladých lidí???? (označ možnost):

Náměty vedoucí ke snížení počtu trestných činů		
Vyšší tresty za přestupky	7	12%
Více informací ve škole	34	57%
Více informací v médiích	7	12%
Výchova v rodině	11	18%
Něco jiného	1	2%

Komentář k otázce č. 15: Otázka sledovala postoje respondentů k možnostem předcházení trestným činům u mládeže. Respondenti vnímali široké spektrum problematiky a **chtějí především více informací (!)**. Motivace respondentů/žáků k získání dalších poznatků je současně výzvou i závazkem pro pedagogy škol a policie ČR. Spolupráce mezi oběma subjekty je tedy u žáků vítaná a má smysl v těchto aktivitách pokračovat i nadále.

4.5 Zpráva o besedě, výsledky dotazníkového šetření

Beseda na téma právní odpovědnost proběhla v Masarykově základní škole Kdyně 28. 4. 2023. Besedu vedla por. Bc. Barbora Šmaterová, DiS., která zajišťuje preventivní činnost Policie ČR na Domažlicku.

Beseda a následné dotazníkové šetření proběhlo v 9. třídách školy anonymně, dotazník odevzdalo **60 žáků**.

Cílem dotazníkové šetření bylo ověřit postoje a znalosti žáků na téma právní odpovědnost a efektivněji tak zaměřit další preventivní program pro žáky základní školy.

Před besedou pro žáky proběhla konzultace s por. Bc. Barborou Šmaterovou, která laskavě poskytla okruhy témat, aby mohl být připraven dotazník.

Dotazník (v příloze č. 1) na téma právní odpovědnost má **2 strany**:

1. stranu dotazníku vyplňovali žáci **před besedou**. Otázky jsou formulovány tak, aby bylo možné zjistit základní znalosti žáků z oblasti protiprávního jednání mravnostního a majetkového charakteru

2. stranu dotazníku vyplňovali žáci **po ukončení besedy** s cílem upřesnit zájem žáků o určitá témata a oblasti.

Zhodnocení a závěry pro praxi obdrželo vedení Masarykovy základní školy Kdyně, metodik prevence této školy Mgr. Jan Říha a por. Bc. Barbora Šmaterová, DiS. – Policie ČR.

4.5.1 Závěry pro praxi

- 90 % žáků rozumělo osobní zodpovědnosti v případě spáchání trestného činu (otázka č. 4);
- doporučuji specifikovat jednotlivé příklady protiprávního jednání a jejich příklady v praxi (otázka č. 5);
- 98 % žáků zná věkovou hranici, kdy je povolen pohlavní styk v ČR. Rozumí situaci, kdy se jedná již o pohlavní zneužívání (otázka č. 6 a č. 7);
- problematika pořizování a rozšiřování intimních fotografií (otázka č. 8) je u žáků aktuální. Pouze 57 % žáků odpovědělo dobře, téma je důležité zařadit do dalšího preventivního programu;

- 93 % žáků vědělo, že se jedná o protiprávní jednání v případě předání návykové látky mladší osobě (otázka č. 9);
- 82 % žáků odpovědělo správně na otázku tolerance alkoholu u řidiče motorového vozidla (otázka č. 10);
- 90 % žáků získalo nové informace během besedy z oblasti trestní odpovědnosti. Tím se potvrdil význam besedy jako prostředku prevence na základní škole (otázka č. 11)
- 25 % žáků uvedlo jako nejzajímavější témata besedy: tresty a trestné činy, pornografii a zneužívání (otázka č. 12);
- 28 % žáků uvedlo rodinu a následně Polici ČR jako zdroj informací a poradenský zdroj, což svědčí také o důvěře žáků k Policii ČR jako instituci (otázka č. 13);
- 53 % žáků by se při další besedě s Policií ČR zajímalo o téma návykových látek, následuje zájem o témata kyberšikany a šikany (otázka č. 14);
- 57 % žáků uvedlo jako námět ke snížení počtu trestných činů u mládeže více informací ve škole (otázka č. 15).

4.6 Zhodnocení dotazníkového šetření policejní preventistkou

V souvislosti s vyhodnocením dotazníkového šetření byly kompletní výsledky spolu s doporučením pro praxi zaslány také por. Bc. Barboře Šmaterové, DiS. Por. Šmaterová pracuje na Krajském ředitelství policie Plzeňského kraje v oddělení tisku a prevence, zajišťuje preventivní činnost na Domažlicku.

Besedu na téma právní odpovědnost, která proběhla na Masarykově základní škole Kdyně v rámci preventivního programu, vedla právě por. Šmaterová. Autorka této bakalářské práce jí položila otázky, které hodnotí a doplňují závěry vyplývající z preventivního programu. Otázky byly zaslány e-mailem, také odpovědi obdržela autorka ve stejné formě.

1. Od jakého roku probíhají preventivní programy na základních školách v Plzeňském kraji?

Odpověď: „U této otázky si nejsem jista, ale prevence v ČR již byly za dob četnictva. Prevence na základních školách probíhá celorepublikově. Před rokem 1989 neměla ale žádný jednotný systém. Až v roce 1993 byly snaha vytvořit jednotnou koncepci protidrogové politiky v České republice. Zprvu se

uskutečňovaly preventivní programy především jen pro pedagogy škol, kteří byli v rámci kratších seminářů proškoleni. V letech 1995 až 1997 se začala formovat představa, jak by se měly preventivní programy ve školách provádět, jakým způsobem by měly být koordinovány. Po roce 2000 se začaly preventivní besedy uskutečňovat v dnešní podobě. V současné době je podoba dnešních preventivních besed v úplně jiné kvalitě i kvantitě – daleko větší (přestože je jí stále málo, neustále se musíme přizpůsobovat novým a novým trendům, dané problematice a vývoji společnosti).“

2. Které preventivní programy mají v současné době z hlediska primární prevence největší význam?

Odpověď: „Preventivní program zajišťuje Policie ČR v současné době třemi okruhy:

Tvoje cesta načisto (problematika na úseku toxikomanie, zneužívání omamných a psychotropních látek, nových psychoaktivních substancí, alkoholu a jiných závislostí),

Tvoje cesta onlinem (sociální sítě, kyberkriminalita – kyberšikana, sexting, kyberstalking, internetové podvody aj.) a

Tvoje cesta v dopravě (pro děti od mateřských škol až po střední školy, seniory; začínající řidiče).

Tyto tři programy by měly být v rovnováze, snažíme se věnovat všem stejně, ale nejčastěji jsme ze strany škol oslovováni zejména kvůli problematice s návykovými látkami a sociálními sítěmi. U dětí ve věku od 14 do 16 let je pak častým tématem zvyšování povědomí o trestněprávní odpovědnosti.“

3. Z hlediska sekundární prevence věnujete speciální pozornost také jedincům se zvýšeným předpokladem kriminálního chování nebo naopak? Kdy je u těchto žáků vyšší pravděpodobnost stát se obětmi?

Odpověď: „Je-li prováděna sekundární prevence, je u této zpravidla přítomen i speciálně vyškolený odborník – psycholog, vyšetřovatel (specializovaný policista na problematiku mládeže) apod. Pravděpodobnost, že se stanou obětmi kriminálního chování, zvyšuje určité sociální závadové prostředí, ve kterém vyrůstají, kterým se obklopují. Ať je to škola, školní kolektiv, působící vliv sociálních

sítí, médií apod. Ale ne vždy je to pravidlem, hodně také záleží na vnitřních osobnostních předpokladech daného jedince.“

4. O jaké téma mají v současné době žáci největší zájem (podle věku)?

Odpověď: „Žáci na 1. stupni rádi besedují na téma týkající se jejich bezpečnosti a dopravy (jak se mají správně chovat jako cyklisti, chodci, spolujezdci v autě, na ulici, na sociálních sítích, když jsou doma sami aj.). U žáků 2. stupně jsou to pak přednášky na téma návykových látek.“

5. Jak Vás podle Vašeho názoru vnímají žáci školy, když zastupujete Policii ČR a přednášíte v uniformě?

Odpověď: „Toto je spíše dotaz na žáky. Já jsem se prozatím za celou dobu nesetkala s žádným nepříjemným ani nevhodným chováním ze strany žáků, takže asi důstojně k uniformě.“

6. Co přispívá podle Vašich zkušeností k důvěře a otevřenosti při besedách s žáky?

Odpověď: „Určitě je mojí výhodou za léta nasbíraná praxe a zkušenosti ze služby – z přímého výkonu (obvodní oddělení, služba kriminální policie a vyšetřování), kde mojí specializací byla právě problematika dětí a mládeže jako obětí i jako pachatelů). Takže asi pocit věrohodnosti.“

7. Má vliv pravidelnost preventivních programů na zlepšení celkové informovanosti žáků z dané oblasti (bezpečnost při silničním provozu, právní odpovědnost aj.)?

Odpověď: „Rozhodně ano, i kdyby si z celého preventivního programu mělo vzít poučení byť jen jedno dítě. Samozřejmě, evaluaci lze u žáků provést hned po besedě, ale tato nám prokáže pouze to, kolik si toho žáci z přednášky zapamatovali, co pro ně bylo zajímavé, co si z ní vzali. Určitě také záleží na daném tématu, cílové skupině, jejím složení a momentálním rozpoložení. Také je důležité, zda se ve skupině již nějaký problém řeší, tedy zda jde o sekundární prevenci. Při té se již prokazují zkušenosti žáků. Anebo zda se jedná opravdu o primární prevenci. Pro nás (jako Policii ČR) jsou pak nejdůležitějším hodnotícím ukazatelem statistické údaje, které nám pak dokladují, zda problémové jednání klesá či vzrůstá.“

8. Poskytlo dotazníkové šetření autorky bakalářské práce informace, které je možné následně využít?

Odpověď: „Ano, ze závěrů dotazníkového šetření je možné využít zejména to, na co se více při dalších besedách zaměřit, co více dětem přiblížit a vysvětlit. A určitě navýšit časovou dotaci daných besed.“

Závěr

Teoretická část bakalářské práce se zabývá vymezením termínů úzce spjatých s jejím tématem, především z důvodu následné aplikace teoretických poznatků v praktické části práce.

Konkrétně se jedná o následující tematické oblasti, které byly zpracovány do kapitol: obecní policie, kriminalita a následující kapitola prevence kriminality.

Studium odborné literatury a dalších zdrojů bylo zaměřené na výše zmiňované teoretické oblasti, což umožnilo autorce formulovat cíle a hypotézy. Potvrzení či vyvrácení hypotéz proběhlo prostřednictvím dotazníkového šetření.

Dotazníkové šetření bylo realizováno na Masarykově základní škole Kdyně (okres Domažlice, Plzeňský kraj). Jedním z cílů bylo ověřit efektivitu preventivního programu pro děti a mládež do 15 let. Již příprava preventivního programu a dotazníkového šetření umožnila navázat spolupráci s policejní preventistkou Plzeňského kraje. Spolupráce pedagogů základní školy, policejní preventistky a autorky bakalářské práce umožnila získat data v dotazníkovém šetření, ale nejen to. Důležitá byla i možnost sdílení názorů a postojů s žáky po besedě ve škole.

Specifickým úkolem bylo vytvoření dotazníku (viz Příloha A), který měl jednak prokázat vědomosti a postoje respondentů před účastí v preventivním programu a zároveň umožnit vyhodnocení v oblasti získání nových informací z oblasti právní odpovědnosti. Vzhledem k uvedeným skutečnostem má dotazník 2 strany. První strana byla respondenty vyplňována před zahájením preventivního programu (součástí byla beseda s policejní preventistkou) a druhá až po jeho ukončení.

Výsledky dotazníkového šetření byly zpracovány do tabulek s doprovodem komentářů autorky tak, aby bylo možné předat získaná data angažovaným pracovníkům. Doporučení pro praxi obdržela policejní preventistka a tisková mluvčí pro územní odbory Tachov, Domažlice a Klatovy por. Bc. Barbora Šmaterová, DiS. a také metodik prevence na Masarykově základní škole Kdyně Mgr. Jan Říha.

Cílem bakalářské práce na téma Obecní policie – prevence kriminality bylo zhodnotit vliv preventivních opatření a programů. Je možné konstatovat, že i nadále je žádoucí provádět dotazníková šetření po ukončení preventivních

programů ke zjištění aktuálních postojů a názorů žáků. Výsledky z nich je možné zohledňovat při vytváření jednotlivých nástrojů prevence v konkrétní oblasti.

Interpretace výsledků a následně i zhodnocení dotazníkového šetření policejní preventistou (kap. 4.6) prokázalo, že preventivní programy dlouhodobě realizované preventisty z řad Policie ČR plní nezastupitelnou funkci při získávání nových vědomostí a informací pro žáky základních škol.

I nadále je tedy potřebné realizovat preventivní programy ve školách tak, aby aktuální informace získávali žáci včas a od kompetentních osob.

Výsledky z této bakalářské práce je možné zobecnit a použít pro aktuální úpravu preventivních programů všech základních škol v Plzeňském kraji.

V případě rozšíření tématu bakalářské práce by bylo vhodné sledovat výsledky a změny postojů žáků při zavádění pravidelného a navazujícího programu prevence pro žáky již od sedmých tříd základních škol. Využití zajímavých postojů žáků z dotazníkového šetření a také jejich zájem o zapojení do systému prevence (například témata kyberšikany a vydírání) je další výzvou pro preventisty a pracovníky obecní policie.

Seznam použité literatury a zdrojů

CANDIGLIOTA, Zuzana, FOUKALOVÁ, Kristýna a KOPAL, Jiří. *Jak si počínat v kontaktu s policistou a strážníkem: policejní právo v otázkách a odpovědích*. Manuály. Brno: Liga lidských práv, c2010. ISBN 978-80-87414-01-9.

FIRSTOVÁ, Jana a ZÁMEK, David. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-057-8.

FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5046-0.

GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0423-5.

NETÍK, Karel, NETÍKOVÁ, Daria a HÁJEK, Stanislav. *Psychologie v právu*. Praha: C.H. Beck, 1997, ISBN 80-7179-177-6.

NOVOTNÝ, Oto a ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-377-5.

PETRÁČKOVÁ, Věra a KRAUS, Jiří. *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0607-9.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 6., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Portál, 2009, ISBN 978-7367-647-6.

ŘEZNÍČEK, Matouš. *Prevence sociálních deviací*. Praha: Nadace Ethum, 1995. ISBN 80-7066-933-0.

ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. 6., rev. a dopl. vydání. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3133-9.

SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. 2. vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2017. ISBN 978-80-7556-009-4.

ŠEBESTA, Patrik. *Zákon o obecní policii. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN: 978-80-7552-455-3.

VACÍNOVÁ, Marie, TRPIŠOVSKÁ, Dobromila a FARKOVÁ, Marie. *Psychologie*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-47-1.

VETEŠNÍK, Pavel, CHAUER, Ivo a ZÍDKA, Aleš. *Obecní policie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-463-3.

Online zdroje

AION CS, s.r.o. *Vyhláška č. 418/2008 Sb., Vyhláška, kterou se provádí zákon o obecní policii*. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-418>. [citováno 2023-11-16]

AION CS, s.r.o. *Vyhláška č. 444/2008 Sb., Vyhláška o zdravotní způsobilosti uchazeče o zaměstnání strážníka, čekatele a strážníka obecní policie*. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-444>. [citováno 2023-11-16]

AION CS, s.r.o. *Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 127 odst. 1 a 2*. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>. [citováno 2023-11-16].

AION CS, s.r.o. *Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení), § 1 a § 2*. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>. [citováno 2023-11-16].

AION CS, s.r.o. *Zákon č. 129/2000 Sb. Zákon o krajích (krajské zřízení)*. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-129>. [citováno 2023-11-16].

AION CS, s.r.o. *Zákon č. 553/1991 Sb. Zákon České národní rady o obecní policii*. Online. Sbírka zákonů, 2023. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-553>. [citováno 2023-10-20]

FAKULTA SPORTOVNÍCH STUDIÍ MASARYKOVY UNIVERZITY. *Vznik kriminologie, kriminologické školy*. Online. 2011. Datum úprav 21.7.2013. Dostupné z: <https://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/vznik>. [citováno 2023-10-20].

JIRÁNEK, Radek a KONÍČEK, Tomáš. *Informace o projektu Asistent prevence kriminality*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-projektu-asistent-prevence-kriminality.aspx>. [citováno 2023-11-06].

KARABEC, Zdeněk. *Kriminalita*. In: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. *Sociologická encyklopedie*. Online. 1. 2 2018. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Kriminalita>. [citováno 2023-20-28].

KUZRYCZ. *Postrach českých škol? Učitelé i adiktologičtí odborníci varují před „epidemií“ nikotinových sáčků*. Online. In: Zprávy z domova. Tisková zpráva 27. 6. 2022 Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/659066-postrach-ceskych-skol-ucitele-i-adiktologicti-odbornici-varuji-pred-epidemii-nikotinovych-sacku> [citováno 2024-02-10].

LUKÁŠ, Marek. *Alternativy nepodmíněného trestu odnětí svobody*. DIGITÁLNÍ REPOZITÁŘ UNIVERZITY KARLOVY. In: Univerzita Karlova, Ústřední knihovna. Diplomová práce, vedoucí JUDr. Dalibor Šelleng, Ph.D. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta. PDF. Online. 2022. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/177284/120430924.pdf?sequence=1>. [citováno 2023-11-06]

MĚSTSKÁ POLICIE PLZEŇ. *Beseda pro děti z Dolan u Klatov - šikana a kyberšikana.* Online. Dostupné z: https://www.mpplzen.cz/aktuality/lang_72/beseda-pro-deti-z-dolan-u-klatov-sikana-a-kybersikana.aspx. [citováno 2024-02-01].

MĚSTSKÁ POLICIE PLZEŇ. *Prevence. Ilegální návykové látky.* Online. Dostupné z: <https://www.mpplzen.cz/Files/mestskapolicie/Sylabyprevence2021/Sylabyilegalni-latky2020.pdf>. [citováno 2024-02-10].

MĚSTSKÁ POLICIE PLZEŇ. *Prevence. Rizikové chování spojené s informačními technologiemi.* Online. Dostupné z: <https://www.mpplzen.cz/Files/mestskapolicie/Sylabyprevence2021/SylabyRizikov-echovanispojenesinformacnimatechnologiemi2020-docx>. citováno [2024-02-01].

MĚSTSKÁ POLICIE PLZEŇ. *Prevence. Šikana.* Online. Dostupné z: <https://www.mpplzen.cz/Files/mestskapolicie/Sylabyprevence2021/SylabySikana-2.stupenZS2020.pdf>. [citováno 2024-02-01].

MĚSTSKÁ POLICIE PLZEŇ. *Prevence. Trestní odpovědnost.* Online. Dostupné z: <https://www.mpplzen.cz/Files/mestskapolicie/Sylabyprevence2021/SylabyTrestni-odpovednost2020.pdf>. [citováno 2024-02-10]

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Asistent prevence kriminality.* Online. 2023. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/dobra-praxe/apk>. [citováno 2023-11-06].

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Správní řád a obecní policie.* Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/spravni-rad-a-obecni-policie.aspx>. [citováno 2023-11-27].

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Školní metodik prevence.* Online. 2022. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/projekty/rspp/skolni-metodik-prevence.html>. [citováno 2024-01-10].

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Preventivní projekt Tvoje cesta onlinem.* Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/tvoje-cesta.aspx>. [citováno 2024-02-01].

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Přestupek strážníka městské policie.* Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prestupek-straznika-mestske-policie.aspx>. [citováno 2023-11-30].

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Tvoje cesta.* Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-tvoje-cesta-onlinem.aspx>. [citováno 2024-02-01].

CHMELÍK, Jan. *Otázky spojené s mravnostní trestnou činností - I. část.* Online. In: Právní prostor. 13. 6. 2014. Dostupné

z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/otazky-spojene-s-mravnostni-trestnou-cinnosti-i-cast>. [citováno 2023-10-23].

ROSMARIN BUSINESS CENTER. *Psychologie – forezní psychologie*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.najdipomoc.cz/clanky/slovník-pojmu/psychologie/psychologie---forezní-psychologie>. [citováno 2023-10-20].

THE ETHICS CENTRE. D'OLIMPIO, DR LAURA. *Big Thinker: Jeremy Bentham*. Online. 25. 7. 2019. Dostupné z: <https://ethics.org.au/big-thinker-jeremy-bentham>. [citováno 2023-11-06].

20. ZÁKLADNÍ ŠKOLA BROJOVA 13, PLZEŇ. *Besedy s městskou policií*. Online. Dostupné z: <https://zs20.plzen.eu/skolni-akce/2-stupen/besedy-s-mestskou-polici.aspx>. [citováno 2024-02-01].

Seznam obrázků a tabulek

Obr. č. 1: Kriminalita v Plzeňském kraji v letech 2012-2022

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Kriminalita v Plzeňském kraji v letech 2012–2022*. Online. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xp/kriminalita-nehody-pozary-v-plzenskem-kraji-v-roce-2022>. [citováno 2023-10-20]

Obr. č. 2: dotazník 1. strana

Zdroj: vlastní

Obr. č. 3: dotazník 2. strana

Zdroj: vlastní

Tabulka č. 1: Charakteristika vybraných dimenzí prevence

Zdroj: ŘEZNÍČEK, Matouš. *Prevence sociálních deviací*. Praha: Nadace Ethum, 1995. ISBN 80-7066-933-0.

Tabulka č. 2: Tabulka počtu podpořených dílčích projektů prevence kriminality Asistent prevence kriminality (APK) v letech 2010–2018 a celková výše přiznaných finančních dotací z Programu prevence kriminality Ministerstva vnitra

Zdroj: MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Asistent prevence kriminality*. Online. 2023. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/dobra-praxe/apk>. [citováno 2023-11-06].

Příloha: Příklad vyplněného dotazníku

DOTAZNÍK: Právní odpovědnost

Prosím o vyplnění jednoduchého anonymního dotazníku. Zjištěné údaje využiji výhradně ve své bakalářské práci.

Dotazník má 2 části. **PŘED besedou vyplňte 1. stranu!** Dotazník si nechte u sebe. **Po ukončení besedy vyplňte 2. stranu** a odevzdejte do připraveného boxu.

1. Kolik ti je let?.....14.....

2. Pohlaví (zakroužkuj):

Žena Muž

3. Od kolika let jsi v ČR trestně odpovědný? (zakroužkuj):

- od 15 let - od 21 let

od 18 let - nevím

4. Víš, jak můžeš být potrestán v případě, když spácháš trestný čin a je ti 15 let a více? (označ možnost):

nic mi nehrozí, zodpovědnost mají rodiče jsem zodpovědný za své chování, trest dostanu, ale sazba

dostanu trest jako dospělý člověk je poloviční než u dospělé osoby

nevím

5. Znáš nějaké konkrétní příklady protiprávního jednání násilného, majetkového nebo mravnostního charakteru? (dopiš):

.....márcili, berádek, znásilnění.....
.....

6. Od kolika let je povoleno mít v ČR pohlavní styk? (zakroužkuj):

- od 13 let - od 18 let

od 15 let - nevím

7. Musí přímo dojít k pohlavnímu styku, aby se to dalo považovat za pohlavní zneužívání? (zakroužkuj):

- ano

- ne

- nevím

8. Je pořizování a rozšiřování intimních fotografií omezeno věkem? (Zakroužkuj)

- není věkem omezeno - od 21 let

- od 18 let - nevím

9. Jedná se o protiprávní jednání (přestupek nebo trestní čin), když dáš osobě mladší 18 let tabákový výrobek nebo alkohol? (zakroužkuj):

- ano

- ne

- nevím

10. Jaká je v ČR tolerance alkoholu u řidiče motorového vozidla? (zakroužkuj):

- 0,5 promile

- 1 promile

0 promile- tzn. žádný alkohol před jízdou

- nevím

2. strana dotazníku: prosím o vyplnění až po ukončení besedy!!!!

11. Dozvěděl(a) ses dnes nové informace o trestní odpovědnosti a protiprávním jednání? (zakroužkuj):

- ano

- ne

12. Jaké téma (oblast, problematika) bylo dnes pro Tebe nejzajímavější? (dopiš)..... *sexuální*

mezijazyční, osvěda

13. Kdo by ti v budoucnu mohl poradit nebo poskytnout informace z uvedené problematiky trestní odpovědnosti? (dopiš):

Policie

14. Jaké téma by Tě zajímalo při další besedě s Policií ČR? (označ možnost):

trestné činy mladistvých

jiné téma (dopiš jaké)

návykové látky

žádné téma

kyberšikana, šikana

15. Co by mohlo dle Tvého názoru pomoci při snižování počtu trestných činů u mladých lidí???? (označ možnost):

vyšší tresty za přestupky a trestné činy

výchova v rodině

více informací ve škole

něco jiného např.

více informací v médiích, sociální sítě, TV aj.

Děkuji Ti za vyplnění dotazníku.

Noemi Tóthová